

ORTAÖĞRETİM
GÜZEL SANATLAR LİSESİ
Bireysel
Ses Eğitimi

10
Ders Kitabı

Yazarlar

Figen BAYRAKTAR
Mücahit BAYRAKTAR
Sezgin AKIN

DEVLET KİTAPLARI
ÜÇÜNCÜ BASKI

....., 2019

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI: 6521
YARDIMCI VE KAYNAK KİTAPLAR DİZİSİ.....: 873

Her hakkı saklıdır ve Milli Eğitim Bakanlığına aittir. Kitabın metni ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz

DİL UZMANI

Cemile KARALAR

PROGRAM GELİŞTİRME UZMANI

Zeki YILDIRIM

ÖLÇME DEĞERLENDİRME UZMANI

Gülseren TOPUZ

REHBERLİK UZMANI

Hakan SÖZ

EDİTÖR

Öğretim Görevlisi

DİLARA AYTEKİN

GÖRSEL TASARIM UZMANI

Tevfik ÖZÜAK

ISBN 978-975-11-4369-3

Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 24.07.2017 gün ve 11203367 sayılı yazısı ile eğitim aracı olarak kabul edilmiş, Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 28.05.2019 gün ve 10443977 sayılı yazısı ile üçüncü defa 2.562 adet basılmıştır.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

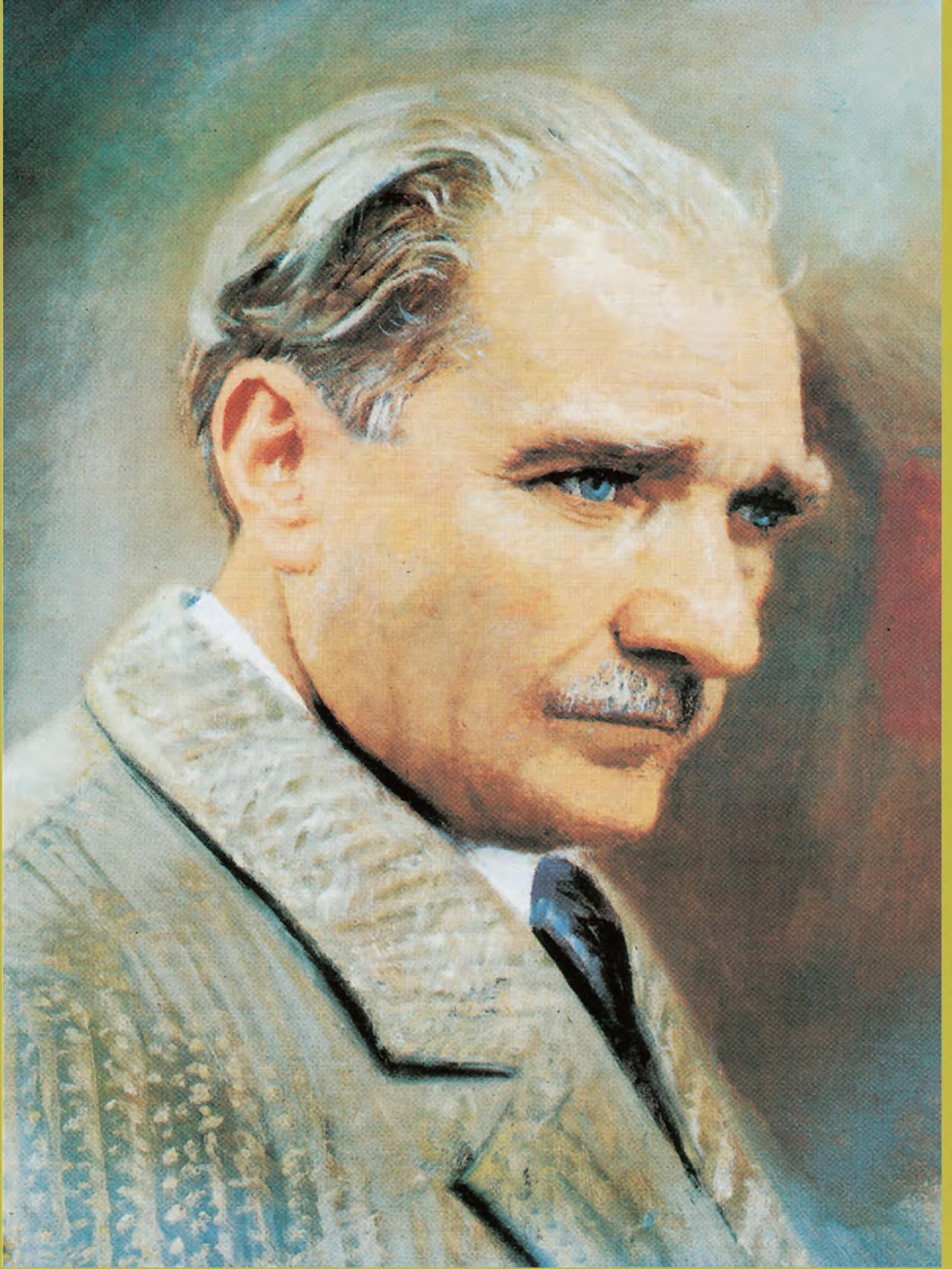
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsaid bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İÇİNDEKİLER

1. Kitap tanıtım sayfası.....	9
2. İstiklal Marşı	10
1.ÜNİTE: SESİN OLUŞUMU VE İNSAN SESİ	
1. Ses Eğitiminin Öğeleri (Solunum, Ses Üretimi, Rezonans, artikülasyon)	12
2. İnsanda Ses Sistemi.....	13
3. Ses Türleri.....	17
4. Mutasyon Döneminde Sesin Değişim ve İşleyiş Özellikleri.....	18
5. Ses Sağlığını Olumsuz Etkileyen Durumlar ve Önlemler.....	19
Ölçme ve Değerlendirme Çalışmaları.....	20
2. ÜNİTE: SES EĞİTİMİ	
1. Duruş.....	24
2. Vücudun Rahatlığı ve İlgili Çalışmalar.....	24
3. Solunum ve Geliştirici Çalışmalar.....	26
4. Fonasyon(Ses Üretimi), Artikülasyon ve Rezonans Çalışmaları.....	30
5. Teknik Çalışmalar.....	37
Ölçme ve Değerlendirme Çalışmaları.....	43
3. ÜNİTE: REPERTUVAR	
1. Ses Alıştırmaları (Tonal ve Makamsal).....	46
2. Halk Türküleri.....	47
Çoban (Piyano eşlikli).....	48
Dağlar (Piyano eşlikli).....	49
Bebek (Piyano eşlikli).....	50
Yenice Yolları (Piyano eşlikli).....	51
Çamdan Sakız Akıyor (Gitar eşlikli).....	52
Uzun İnce Bir Yoldayım (Gitar eşlikli).....	54
Uzun İnce Bir Yoldayım (Piyano eşlikli).....	56
Dut Ağacı Boyunca (Gitar eşlikli).....	58
Ah Bir Ateş Ver (Piyano eşlikli).....	61
Aman Avcı Vurma Beni (Piyano eşlikli).....	64
Karadır Kaşların (Piyano eşlikli).....	67
Karyolamın Demiri (Gitar eşlikli).....	70
Bülbülüm Altın Kafeste (Piyano eşlikli).....	72
Gemiler Giresune (Piyano eşlikli).....	75
Değdi Saçlarıma Bahar Küleği (Gitar eşlikli).....	78
Yalgızam (Piyano eşlikli).....	80
Beyaz Giyme (Piyano eşlikli).....	83
Mağusa Limanı (Gitar eşlikli).....	85
3.Türk Sanat Müziği Eserleri.....	87
Nazende Sevgilim (Piyano eşlikli).....	88
Kırmızı Gülün Alı Var (Piyano eşlikli).....	90

Bana Bir Aşk Masalından.....	92
4. Marşlar.....	93
İleri Marşı.....	94
İzindeyiz Marşı.....	95
İzmir Marşı (Piyano eşlikli).....	96
5. Yabancı Eserler.....	101
O Sole Mio (Piyano eşlikli).....	102
Nel Cor Piu Non Mi Cento (Piyano eşlikli).....	104
Rinaldo (Piyano eşlikli).....	106
Ombra Mai Fu (Piyano eşlikli).....	108
Torna a Sorriento (Piyano eşlikli).....	110
Gia Il Sole Dal Gange (Piyano eşlikli).....	112
Ninni (Wiegenlied) (Piyano eşlikli).....	115
Serenade (piyano eşlikli).....	116
Proje Çalışması.....	120
Repertuar Değerlendirme Ölçeği.....	120
Kaynakça.....	121

KİTABIN TANITIMI

Ünite adını gösteren bölümdür.

Bu bölümde öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirmelerini, araştırma ve inceleme yapmalarını sağlayacak soruların sorulduğu bölümdür.

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI:

1. Ses ve sesin oluşumunda etkili olan öğeler neler olabilir?
2. Soprano, alto, tenor, bas terimleri size neyi çağırıyor?
3. Dünyaca tanınmış opera sanatçılarına birkaç isim söyleyiniz.

Ana başlık bölümüdür.

1 SES EĞİTİMİNİN ÖGELERİ (Solunum, Ses Üretimi, Rezonans)

Alt başlık bölümüdür.

A- Üfleyci (Aktivatör) Mekanizma

Solunumun temel görevi, oksijen gereksinimi için gerekli enerjiyi sağlamaktır.
Solunumun sağlıklı ve kontrollü olabilmesi için

Öğrencilerin sınıf dışında bireysel ya da grup halinde yapacakları çalışmaların yer aldığı bölümdür.

Araştırma

Bir sonraki ders için mutasyon döneminin ses özellikleri hakkında araştırma yapınız.

Kazanımların pekiştirilmesinin sağlandığı bölümdür.

ETKİNLİK

Etkinliğin adı: Ses türleri
Etkinliğin amacı: Kadın ve erkek seslerini ayırt
Etkinliğin süresi: 40 dk.

Örnek uygulamaların verildiği bölümdür.

Alıştırma: 1

Ünitede işlenen konuların örneklerle temsil edildiği bölümdür.

OKUMA METNİ

Richard Wagner

Richard Wagner, Alman bestecisidir (1813-1883). Leipzig'de doğan yıllarında kendini tiyatronun büyüüne kaptırdı. Felsefe, ve müzik birlikte sürdürdükten sonra başarısız birer deneme olan ilk opera

Öğrencilerin kendi kendine araştırma yaparak repertuvarlarını geliştirmeleri için izleyecekleri yolları gösteren bölümdür.

PROJE ÇALIŞMASI

Projenin Adı: Repertuvar Çalışması
Amacı: Seçilen eserleri türüne uygun şekilde seslendirebilme
Süre:40 dk.

Aktarılan konuların ve çalışmaların arkasından uygulayıcının kendi kendini değerlendirdiği bölümdür.

ÇALIŞMA DEĞERLENDİRME FORMU	
Ses Eğitimi Kriterleri	Yapabiliyor
Doğru düşünüş	
Fiziksel rahatlatma	
Ruhsal rahatlatma	

Ünite sonlarında öğretmenin öğrenciyi değerlendirdiği bölümdür.

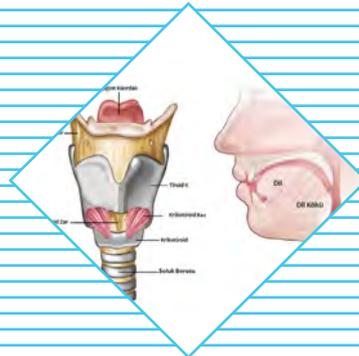
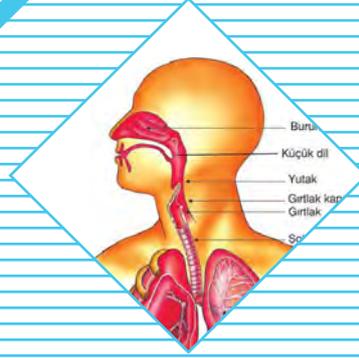
ÜNİTE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki soruları cevaplayınız.
1- İnsan sesleri kaçça ayrılır? Açıklayınız.
2- Sesin oluşumunda görev alan organlar nelerdir? Belirtiniz.

1.

ünite

SESİN OLUŞUMU VE İNSAN SESİ

1. ÜNİTE

SESİN OLUŞUMU VE İNSAN SESİ

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI:

1. Ses ve sesin oluşumunda etkili olan öğeler neler olabilir?
2. Soprano, alto, tenor, bas terimleri size neyi çağırıştırıyor?
3. Dünyaca tanınmış opera sanatçılarına birkaç isim söyleyiniz.

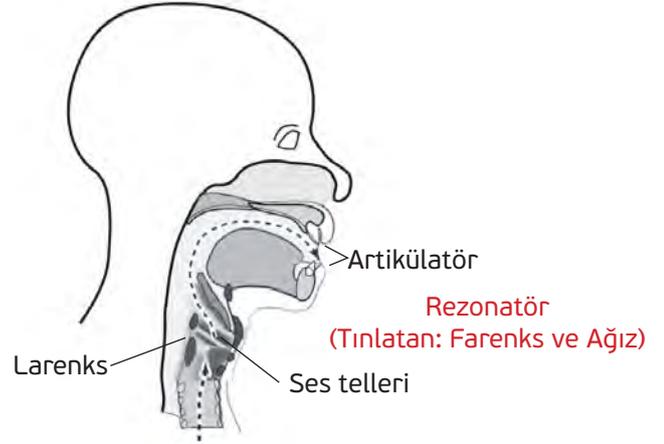
1

SES EĞİTİMİNİN ÖGELERİ

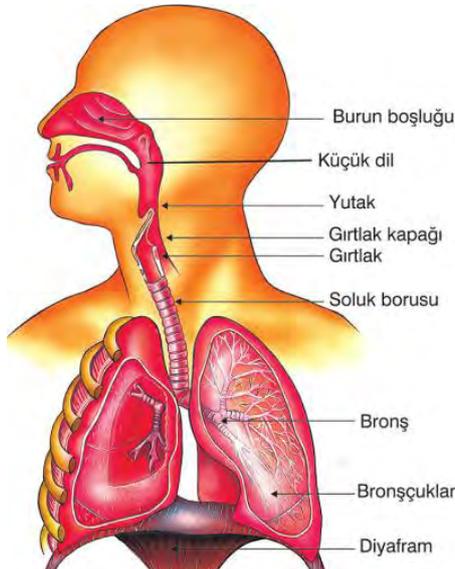
(Solunum, Ses Üretimi, Rezonans, Artikülasyon)

Ses, kulağın ilemesiyle beyni uyaran fiziksel bir olaydır. Sesin varlığı için bir ses kaynağının, sesi iletebilecek bir ortamın, sağlıklı bir kulak ve kulaktan gelen sesi işleyebilecek bir beynin olması gerekir.

İşitme organının duyabildiği titreşimlere **ses** denir. Akciğerlerimizden gelen hava kaburga ve karın kasları yardımı, aynı zamanda diyaframın da desteği ile soluk borusuna dolar. Buradan gırtlığa doğru itilmesi ve ses tellerinin titreşmesi sonucu insan sesi oluşur. Buna **fonasyon** denir (Görsel 1.1.).

Sesin Oluşumunda Solunum Görsel 1.1.

Ses Aygıtının Enine Kesiti Görsel 1.2.

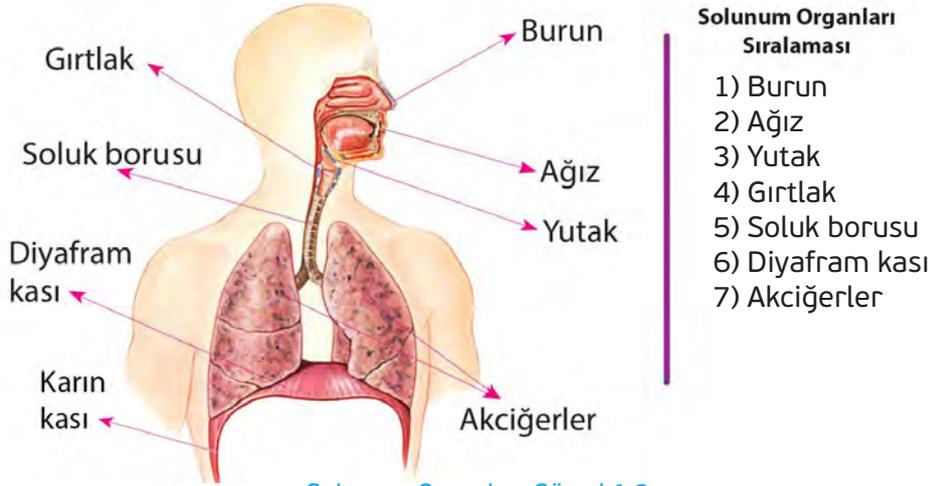
Solunum, sesin oluşması için gerekli hava akımını sağlar. Oluşan bu ses göğüs, gırtlak, ağız ve burun boşluğu, nazal, sinüs boşlukları, dil, dişler, dudak, yumuşak ve sert damak yardımı ile konuşma halini alır. Buna da **artikülasyon** denir. **Rezonans**, sesin kaynaktan çıktık-tan sonra çevrenin akustik özellikleriyle de şekillenerek nitelik kazanmasına denir (Görsel 1.2.).

2

İNSANDA SES SİSTEMİ

İnsanlarda sesin oluşumu için üfleyici, titreştirici ve yankıyı oluşturan mekanizmalara ihtiyaç vardır. (Görsel:1.3.)

İnsan Sesi		
Üfleyici Mekanizmalar	Titreştirici Mekanizmalar	Yankı Mekanizmaları
Akciğerler	Larenks (gırtlak)	Soluk borusu,
Karın kasları	Ses telleri	Göğüs
Diyafram kasları		Yutak
Kaburgalar		Ağız, Çene, Dil, Diş
		Damak, Burun, Sinüsler

Solunum Organları Görsel 1.3.

A- Üfleyici (Aktivatör) Mekanizma

Solunumun temel görevi, oksijen gereksinimini karşılamak ve ses üretimi (fonasyon) için gerekli enerjiyi sağlamaktır.

Solunumun sağlıklı ve kontrollü olabilmesi için kaslara ve doğru soluk almaya ihtiyaç vardır.

Solunum Sisteminin Kasları

- 1.Kaburga kasları
- 2.Karın kasları
- 3.Omuz kasları

1.Kaburga kasları: Kaburga kasları solunum sırasında hareket etmektedir. "Soluk alma sırasında göğüs boşluğu, diyaframın aşağıya doğru aktif hareketi ile genişlemektedir. Böylece hava, burun, ağız, farenks, larenks, soluk borusu, bronş ve bronşiallerden geçerek akciğer keseciklerine kadar ulaşır. Kaburgaların inmesi ve diyaframın yükselmesi ile göğüs boşluğu daralır ve hava aynı solunum yollarını izleyerek dışarı atılır." (Cevanşir-Gürel 1982:2)

2.Karın kasları: En önemli soluk verme kaslarıdır. Karnın orta kısmı boyunca beş, altı ve yedinci kaburgalara kadar uzanır.

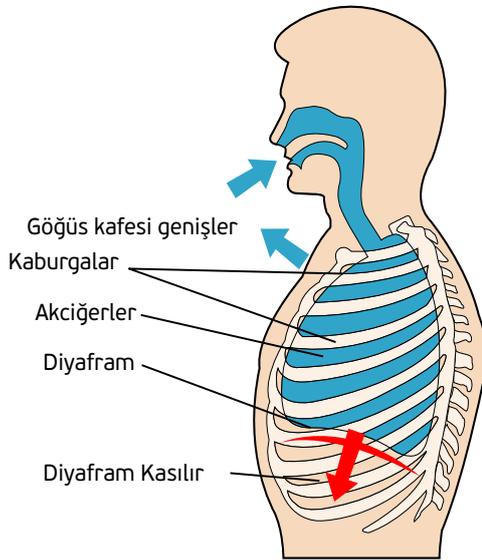
3.Omuz kasları: Omuz kasları tamamen soluk alma kaslarıdır ve kaburgalarla omuzları birbirine bağlar.

Solunum Şekilleri ve İşlevleri

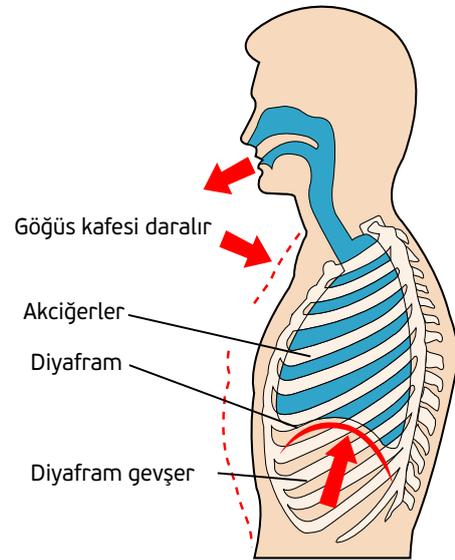
1- Diyafram ve Karın Boşluğu Solunumu: Diyafram, şarkı söylemeye en elverişli soluk alma kasıdır. Yukarı doğru sağ ve sol kubbeler oluşturur (Görsel 1.4.). Alınan soluğun diyafram kasıyla itilmesi sonucunda kubbeler düzleşir ve göğüs hacmi büyür. Diyaframın gevşemesiyle soluk dışarı verilir. Hava basıncıyla itilen diyafram, karın boşluğundaki organlara bir kuvvet uygulayacağından diğer karın kasları, bu organların hareketine olanak sağlayacak şekilde gevşek ve rahat olmalıdır.

Soluğun kontrollü bir şekilde dışarı verilmesiyle diyafram etkin olan değil, karın kaslarının hareketine karşı koyan bir kas durumundadır. Bu durum sesin sabit, düzenli ve kontrollü bir şekilde akışını sağlar (Görsel 1.5.).

Diyafram kası gevşeme pozisyonunda yay şeklindeki kasıldığında aşağı doğru düzleşir. Bu durumda göğüs kafesinin genişlemesiyle hava hacmi artar.

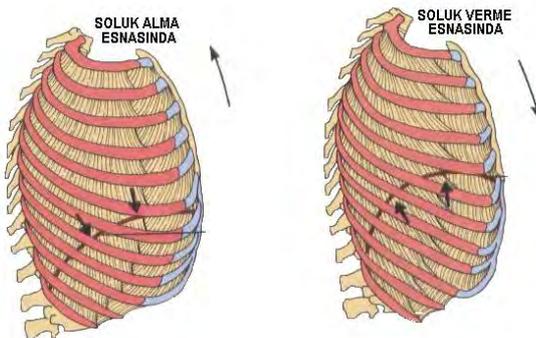

Soluk alırken diyafram kasılır.
Görsel 1.4.

Soluk verirken diyafram gevşer.
Görsel 1.5.

2- Göğüs Solunumu: Göğüs solunumunda alınan hava, kaburgaları yana doğru iter, karın solunumuyla göğüs solunumunun birlikte ve uyum içerisinde kullanılmasını sağlar (Görsel 1.6.). Bu solunum şeklinde göğüs kafesi genişlerken karın bölgesinde küçük bir hareket görülür. Şarkı söyleyen kişi parmaklarını kaburgalarının alt ucuna dokunarak bu soluğun doğruluğunu kontrol edebilir.

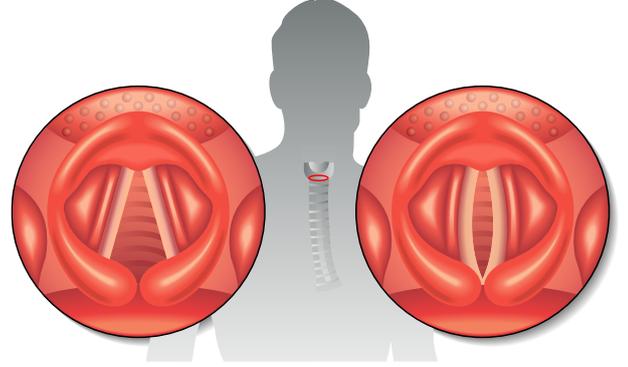
Kaburgalar Arası Kasların Hareketi
Görsel 1.6.

3- Omuz Solunumu: Soluk alma sırasında omuzlarda oluşan devinim, bu bölgede solunumun var olduğunu gösterir. Bu solunum şekli, soluk verme sırasında denetimin kontrolden çıkmasına neden olabilir. Soluk vermede omuzların öne düşmesi olumsuz bir görüntüye ve gırtlığın gerilmesine sebep olabilir. Üst bölgedeki hareketler, diyaframın gerekli hareketini engelleyeceğinden, uygun soluk şekli olan karın boşluğu solunumunu kullanamayacaktır. Daha çok sporcular tarafından kullanılan omuz solunumu çok zorunlu olmadıkça şarkı söylemede kullanılmamalıdır.

B- Titreştirici Mekanizma

Larenks (gırtlak) akciğerlerden gelen havanın harekete geçmesiyle titreşen ses tellerini içine alan bir kutucuktur. Soluk borusunun ucunda, kıkırdak ve kas dokularından oluşan boru şeklinde bir organdır. Ses kutusunda ayrıca vokal kaslar bulunmaktadır. Bu kasların iç yüzeylerinde sert ve sedef renkli ses telleri yer almaktadır. Nefes alma sırasında ses telleri birbirinden ayrılır. Ses üretimi sırasında ise gerilir ve birleşir (Görsel 1.7.).

Akciğerlerden gelen havanın basıncıyla harekete geçen ses tellerinin titreşimleriyle meydana gelen ses, rezonans tüpü tarafından büyütülür ve harmonikleri güçlendirilir. Daha sonra rezonans bölgeleri sese son şeklini verir. Larenks dışı kaslar, larenksi aşağı-yukarı hareket ettirme veya sabit tutma görevini yapmaktadırlar. İç kaslar ise aritenoid kıkırdakları hareket ettirerek dolaylı şekilde ses organına hizmet ederler. Larenksin içinde 3 bölge vardır (Görsel 1.8.).

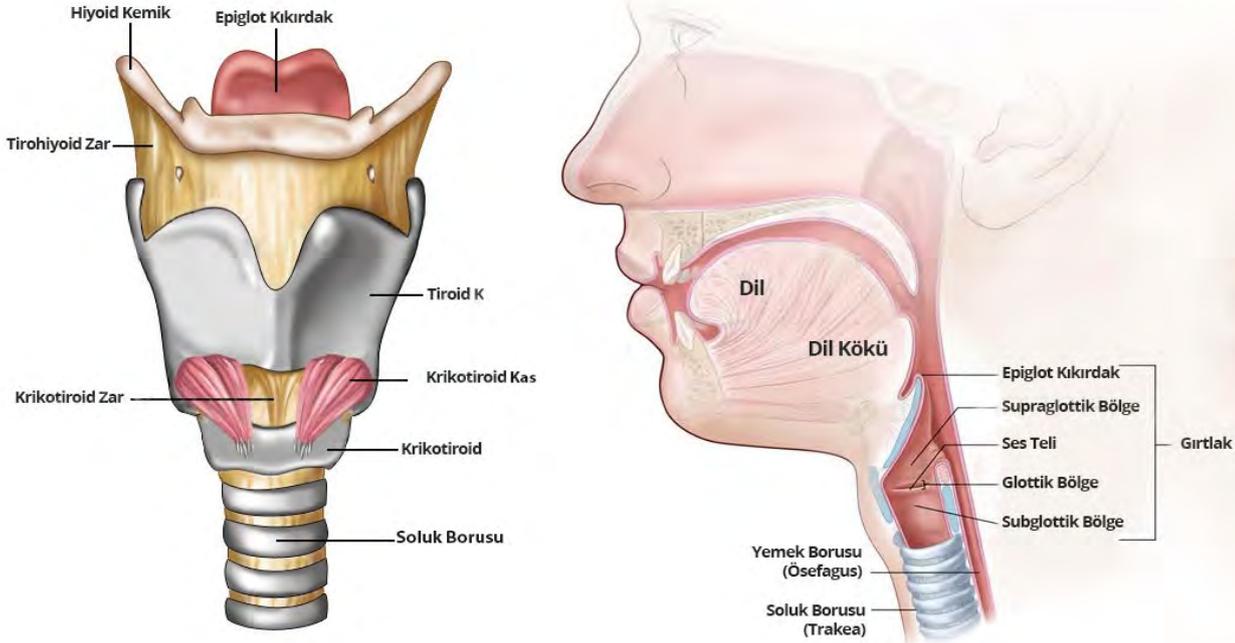

Ses Telleri Görsel 1.7.

1. Supraglottik bölge: Arieplottik plakalardan başlayıp yalancı ses tellerine kadar uzanır.

2. Glottik bölge: Ses telleri arasındaki bölgedir.

3. Supglottik bölge: Ses tellerinin altında başlayıp, krikoid kıkırdakın alt kenarına kadar ulaşır. Gırtlak boşluğu olarak adlandırılan bu bölgede şarkı ve konuşma sesinin tını değişiklikleri oluşmaktadır.

Larenks'in Önden ve Yandan Görünümü Görsel 1.8.

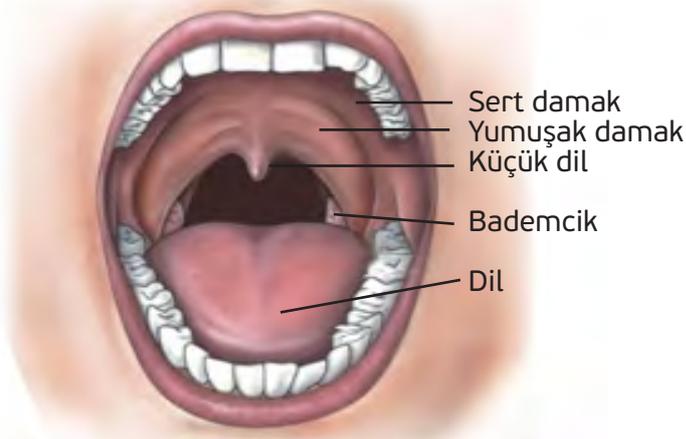
Larenks kaslarının adları kıkırdaklardan alınmıştır. Tiroaritenoidler, krikotiroidler ve krikoaritenoidler. Bu kasların tümü ses kutusunda yer almaktadır. Tiroaritenoid kaslar, kapakçığı ve aynı zamanda vokal dudakçıkların gövdesini oluştururlar. Bu dudakçıklar liflerin ve aritenoid kıkırdakın hareketi sonucu şekil değiştirebilirler. Aritenoidler, krikoaritenoid kaslar tarafından yönetilmektedir. Kapakçıklar hava basıncı sonucunda kapandığında ses üretimi sırasında üç kas (tiroaritenoidler, krikotiroid ve krikoaritenoid) dengede olmalıdır. Bu denge statik ve dinamik olmak üzere iki şekilde kurulur. Şarkı söylemede dinamik denge önemlidir. Statik denge kesintili söylemeye neden olmaktadır (Görsel 1.8.).

C- Yankı Mekanizma

Ses tellerinin titreşmesi sonucunda larenks tarafından üretilmiş sesler yansımaya hazırdırlar. Ses kaynaktan çıktıktan sonra çevrenin akustik özellikleriyle de şekillenerek nitelik kazanır. Buna rezonans denildiğini “Ses Eğitiminin Öğeleri” konusunda öğrenmiştiniz.

Yansıtıcıların dikkatli kullanılması ses sağlığı açısından oldukça önemlidir. Rezonatör bölgeler gerektiği gibi kullanılmıyorsa, ses başka büyütme araçları arayacak ve ses tellerine yüklenerek zorlayacaktır. Bunun sonucunda ses telleri hasar görecektir ve belki de tamamen kaybedilecektir.

Bu durum yalnız şarkı sesi için değil konuşma sesi için de geçerlidir. Genellikle öğretmenlerin sesleri şarkıcıların seslerinden daha yorgundur. Rezonatörleri kullanmadan ses telleri üzerinde konuşma alışkanlığı, zamanla bağırma, çığlık haline dönüşür. Bağırarak konuşan iki kişi yansıtıcıların olanaklarını en üst düzeyde kullanmadığı için larenks zorlanır ve sesi geriye doğru iter. Tiyatro sanatçılarından, çok konuşmayı gerektiren meslek mensuplarının ve özellikle öğretmenlerin, seslerini maskede kullanma alışkanlığıyla birlikte sesli ve sessizleri artiküle ederek konuşmaları ses üreten organların sağlıklı kalmasına yardımcı olabilir.

Ağız Boşluğu (Ön taraftan görünümü)
Görsel 1.9.

Rezonansı sağlayan mekanizmalar; soluk borusu, akciğerler ve göğüs kafesi, larenks, yutak, dil, ağız boşluğu, yüz kasları, sert ve yumuşak damak, burun boşluğu ve paranasal sinüslerdir.

Üretilen sesler, rezonans boşluklarında kuvvetlenir, büyüyerek zenginleşir. Rezonansta sinüs boşlukları etkin durumdayken burun, dengeyi sağlayan tek organdır.

Ağız boşluğunda yer alan ve bu bölgeyi dolduran dil, artikülasyonun gerçekleşmesinde etkindir. Dil ucu sessizlerin oluşmasını sağlarken dil kökü de yumuşak damağın hareketlerini biçimlendirir. Dolayısıyla dilin fiziksel becerisi konuşma kalitesini doğrudan etkilemektedir.

Alt çene aşağı yukarı ve yana doğru hareket edebilme becerisiyle, ağız boşluğunun genişletilmesi, rezonansın güçlendirilmesinde konuşma ve şarkı söylemede sesli ve sessizlerin oluşumunda işlevseldir. Sert ve yumuşak damak, sesin tını renginin oluşumunda son derece etkin bir rezonans bölgesidir. (Görsel 1.9.)

Rezonans boşlukları ses kaynağında üretilen ilk sesi kuvvetlendirip büyüterek titreşimleri zenginleştirirler. Bundan başka, alt çene ve dilin farklı tını bölgeleri oluşturmasıyla sesli fonemleri, aynı bölgelerde engeller yaratarak ise sessiz fonemleri oluştururlar.

Büyük ve geniş rezonans bölgeleri, güzel, volümlü ve tınılı bir sesin üretilmesinde önemli bir etkidir. Geniş, yumuşak ve esnek bir damak, küçük ve sağlıklı bademcikler, düzgün çıkışlı sessizler için uygun bir dil-diş yapısı, rezonans olayının gerçekleşmesi ve sesin tınısını olumlu yönde etkilemesi bakımından önemli anatomik yapılarıdır.

3

SES TÜRLERİ

Sesin ulaşabildiği en düşük ve en yüksek ses aralığı arasındaki alana **ses genişliği** (vocal range) denir. Sesin genişliği larenksin ve ses tellerinin boyutuna göre değişiklik gösterir. Geniş bir larenks, uzun ve geniş ses telleri düşük frekanslı (kalın-pest); küçük bir larenks, kısa ve dar ses telleri yüksek frekanslı (ince-tiz) ses karakterine sahiptir.

İnsan sesleri kalınlık ve inceliklerine göre sınıflandırılır (Görsel 1.10.).

KADIN SESLERİ

- soprano** : En ince kadın sesi.
mezzosoprano : Soprano ve alto arasındaki kadın sesi.
alto : Kalın kadın sesi.

ERKEK SESLERİ

- tenor** : En ince erkek sesi.
bariton : Bas ve tenor arasındaki erkek sesi.
bas : En kalın erkek sesi.
 (Görsel 1.11.)

Ses Sınırları Görsel 1.10.

Hakan AYSEV

Leyla GENCER

Maria CALLAS

Domingo, Carreras ve Pavarotti

Değişik Ses Türlerine Sahip Opera Sanatçıları Görsel 1.11.

Bir sonraki derste yapılacak ses türleri etkinliğinde belirlenen araç gereçler için hazırlık yapınız.

ETKİNLİK

Etkinliğin adı: Ses türleri

Etkinliğin amacı: Kadın ve erkek seslerini ayırt edebilme

Etkinliğin süresi: 40 dk.

Araç gereçler:

- 1- Video
- 2- CD
- 3- Fotoğraf
- 4- Ses kaydı
- 5- MP3

Uygulama ;

Sanatçılara ait görsel ve işitsel materyaller sınıfa getirilir (Leyla GENCER, Maria CALLAS (Mariya Kallas), Cecilia BARTOLI(Sesilya Bartoli), Ezgi SAYDAM, Hakan AYSEV, Luciano PAVAROTTİ (Luçyano Pavarotti), Tuncay KURTOĞLU, Thomas HAMPSON (Tamis Hamsın).

Sınıfa getirilen materyallerin sunumu yapılır.

Sonuçlandırma ;

Sunumda dinlediğiniz sanatçıları ses türlerine göre sınıflandırınız.

4**MUTASYON DÖNEMİNDE SESİN DEĞİŞİM, GELİŞİM VE İŞLEYİŞ ÖZELLİKLERİ**

İnsan sesi, doğumdan ergenlik döneminin tamamlanmasına kadar inceden kalına doğru değişim gösteren bir yapıya sahiptir.

Doğumdan 12 yaşına kadar süren bu dönemde erkek ve kız çocukların sesleri soprano ve alto olarak adlandırılır ve aynıdır. Bu döneme kadar genellikle aynı olan kız ve erkek çocuk sesleri fiziksel olgunlaşma ve cinsel hormonların devreye girmesi ile değişime uğrar. Bu değişim larenksin boyutlarını da etkiler. Bu durumda hem erkek hem de kız çocuklarının seslerinde kalınlaşma görülür.

Mutasyon dönemi kız çocuklarında 11-12 yaş arasında başlayıp 17 yaşına kadar erkek çocuklarda ise 12-14 yaşları arasında başlayıp 19 yaşına kadar devam edebilir. Mutasyon dönemindeki kız çocuklarında ses, küçük 3'lü ya da büyük 3'lü kadar erkek çocuklarda ise 1 oktava kadar kalınlaşır. Bu nedenle kız çocuklarında mutasyon dönemi daha çabuk ve hızlı tamamlanırken erkeklerde daha uzun ve yavaş tamamlanır.

Mutasyon, bir geçiş dönemi ve hassas bir dönem olarak kabul edilecek olursa bu dönemde ses eğitimcilerin daha dikkatli olmaları gerekir.

İnsan sesi, doğumdan ergenlik döneminin tamamlanmasına kadar inceden kalına doğru değişim gösteren bir yapıya sahiptir.

Mutasyon dönemi ile ses değişmeye başlar. Müzik eğitimi boyunca bu dönemde çok pest (kalın) ve çok tiz (ince) şarkılar söyletmek ve ses çalışmaları yapmak ses gelişimini olumsuz etkiler.

Ses eğitimi, ergenin anatomik ve fizyolojik yapı özelliklerine uygun olarak planlanmayıp, ses kapasitesini zorlayan sınırlarda ve dinamiklerde uzun süreli uygulamalarla gerçekleştirilirse, ses telleri üzerinde bazı patolojik oluşumlara sebep olabilir.

Ses bozukluğuna neden olan birçok etken vardır. Yüksek sesle konuşmak, bağırarak, sık sık boğaz temizlemek, tiroid ameliyatı, solunum problemleri, hormonal sorunlar, mide sorunları, alerji, sigara alkol gibi kötü alışkanlıklar, nörolojik bozukluklar bunların başlıcalarıdır.

Ses eğitimi sırasında uygulanan egzersizlerin bireyin ses alanını zorlamayacak aralıklarda olması gerekir. Aksi takdirde bireyin sesini kaybetmesi ya da ses tellerinde nodüllerin oluşmasına yol açabilir. Bu yüzden seçilen metod ve yöntemler ses alanını zorlamayacak düzeyde olmalıdır.

Sağlıklı bir ses için nelerden uzak durulmalı:

- ▶ Vücut sağlığına dikkat edilmeli, özellikle kış aylarında soğuk algınlığı ve boğaz enfeksiyonu hastalıklarına karşı önlemler alınmalı.
- ▶ Sigara ve alkol kullanılmamalı, sigara içilen ortamlarda bulunulmamalı.
- ▶ Gürültülü ortamlarda yüksek sesle konuşulmamalı. Aksi durumda sesinizi duyurmak için yüksek sesle ve bağırarak konuşmanız gerekecek. Bu da ses tellerinize zarar verecektir. Böyle ortamlarda mecburen bulunup konuşuyorsanız sonrasında mutlaka sesinizi dinlendirin ve diyafram solunumu yapın.
- ▶ Yatmadan 3 saat öncesi besin alımı durmalı. Besin alımı devamında midede artan asit yatma pozisyonunda yukarı çıkacak ve bu da ses tellerine zarar verecektir.
- ▶ Acı, ekşi ve baharatlı besinlerden mümkün olduğu kadar uzak durulmalı.
- ▶ Doktor kontrolü olmadan bilinçsiz ilaç kullanılmamalı.
- ▶ Günde mutlaka iki litre su tüketimine özen gösterilmeli.
- ▶ Beden ve ses sağlığı için, düzenli vücut egzersizleri yapılmalı.
- ▶ Stresden uzak durulmalı. Stres kas gerginliğine sebep olduğundan sesin kullanımını zorlaştırır ve ses tellerine zarar verir.
- ▶ Ses sağlığı için mutasyon döneminde yapılan ses egzersizleri, kişinin ses sınırını zorlamayacak teknik ve yöntemle yapılmalı.
- ▶ Ses bozukluğu öncelikle hekime danışılmalı.
- ▶ Hekim (Foniatrist) kontrolünde gerekli tedavi uygulanmalı.
- ▶ Ses hastalıklarının önlenmesi, düzelmesi ve yeniden oluşmaması için ses terapi tekniklerini, dil ve konuşma terapistleri uygulamalı.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

- 1- İnsan sesleri kaçaya ayrılır? Açıklayınız.
- 2- Sesin oluşumunda görev alan organlar nelerdir? Belirtiniz.
- 3- Müzik eğitiminde ses eğitiminin önemini açıklayınız.
- 4- Aşağıdaki tabloda verilen sanatçıların ses türlerini yazınız.

SANATÇILAR	SES TÜRLERİ
Leyla GENCER	
Cecilia BARTOLI	
Hakan AYSEV	
Ezgi SAYDAM	
Thomas HAMPSON	
Tuncay KURTOĞLU	
Luciano PAVAROTTI	
Maria CALLAS	

5-Aşağıda verilen Grid'de (Yapılandırılmış Kareleme) numaralandırılmış kutucuklarda insan sesinin oluşumundaki mekanizmalar ile ilgili kavramlar verilmiştir. Kutucuk numaralarını kullanarak soruları yanıtlayınız.

■ 1 Larenks	■ 2 Akciğer	■ 3 Ses telleri	■ 4 Kaburgalar
■ 5 Diyafram kasları	■ 6 Karın kasları	■ 7 Yutak	■ 8 Damak
■ 9 Soluk borusu	■ 10 Çene	■ 11 Göğüs	■ 12 Burun
■ 15 Dil	■ 16 Diş	■ 17 Sinüs	■ 18 Ağız

a. Yukarıdakilerden hangileri sesin oluşumunda etkili olan üfleyici mekanizmalardır?

b. Yukarıdakilerden hangileri sesin oluşumunda etkili olan titreştirici mekanizmalardır?

c. Yukarıdakilerden hangileri sesin oluşumunda etkili olan yankı mekanizmalardır?

Sonat, ses eğitimine 15 yaşında başladığında ses rengi tenordu. Eğitimini ses eğitmeninin denetiminde alırken her yıl sesindeki değişimi de fark etti. Sesi mutasyon döneminde cızırtılı ve güçsüzdü. Ton tutma güçlüğü, fazla hava kaybı ve entonasyon problemleri yaşıyordu. Eğitmeninin de bu konuda hassas davranması, seçtiği yöntem ve metodlar sayesinde Sonat sağlıklı bir şekilde gelişim gösterdi. 18 yaşına geldiğinde ise artık bir yetişkin olmuş ve ses rengi bas karakterine bürünmüştü. Artık ses ve nefes kontrolünü sağlıyor ve sesini oldukça usta bir şekilde kullanabiliyordu.

6. ve 7. Soruları yukardaki metne göre cevaplayınız.

6- Başak'ın mutasyon dönemini sağlıklı bir şekilde geçirebilmesinin nedeni nedir? Açıklayınız.

7- Başak, mutasyon döneminde ses eğitimi alırken hangi problemlerle karşılaşmamıştır?

- A) Sesi oldukça güçsüzdü.
- B) Entonasyon problemi yaşamıştı.
- C) Ses ve nefes kontrolünü sağlayamamıştı.
- D) Şarkı söylerken hava kaybı yaşamamıştı.
- E) Ses rengi değişime uğramıştı.

8- Ses genişliği aşağıdakilerden hangisine göre değişiklik gösterir?

- A) Diyafram nefesini kontrollü kullanmamasına
- B) Eğitilmiş sese ve etkili konuşma becerisine
- C) Larenksin ve ses tellerinin boyutuna
- D) Sürekli şarkı söylemeye
- E) Teknik düzeye uygun eserlerin seslendirilmesine

9- Hangi solunum şarkı söylemeye en elverişli solunum şeklidir?

- A) Göğüs solunumu
- B) Diyafram solunumu ve karın solunumu
- C) Omuz solunumu
- D) Doğal Solunum
- E) Kaburga Solunumu

10- Aşağıdakilerden hangisi ses bozukluğuna neden **olmaz**?

- A) Solunum problemleri
- B) Troid ameliyatı
- C) Ses genişliğine uygun çalışmalar
- D) Nörolojik bozukluklar
- E) Sık sık boğaz temizlemek

OKUMA METNİ

Mustafa Kemal Atatürk; Cumhuriyet'in kuruluş döneminde tiyatro, opera, bale ve çoksesli müzik gibi sanat alanlarını çağdaş uygarlığın göstergeleri olarak belirlemiştir. Bu alanlarda elde edilecek gelişmelerin genç Cumhuriyet'in toplumsal dönüşüm konusundaki gayretlerinin temel göstergeleri olacağını kabul etmiştir. Türk Beşleri olarak anılan Hasan Ferit Alnar, Ulvi Cemal Erkin, Cemal Reşit Rey, Necil Kazım Akses ve Ahmet Adnan Saygun, çoksesli müziğin gelişimine büyük katkıda bulunmuşlardır. Türk Beşlerinin ilk bestelerini vermeye başladıkları 1934 yılından sonra

en önemli gelişme 1936 yılında Musiki Muallim Mektebinin Konservatuvar'a dönüştürülmesi olmuş ve bu okulun ilk mezunlarını 1941-1942 sezonunda vermesiyle Ankara'da Tatbikat Sahnesi'nde ilk opera temsilleri verilmeye başlanmıştır.

Türk Beşlerinin Opera Eserleri

Ulvi Cemal Erkin Opera Çevirileri

1. Pietro Mascagni/Cavalleria Rusticana (Erkin ve Fuat Turkey).
2. Georges Bizet/Carmen (Erkin ve Akses).
3. Charles Gounod/Faust (Erkin ve Akses).
4. Giuseppe Verdi/Aida (Erkin ve Akses).
5. Gioacchino Rossini/Sevil Berberi (Erkin ve Akses).
6. Giacomo Puccini/İl Tabarro (Erkin ve Halil Bedii Yönetken).
7. Giuseppe Verdi/Othello (Erkin ve Akses).
8. Richard Strauss/Salome (Erkin ve Saadet İkesus).
9. Ludwig van Beethoven/Fidelio (Erkin ve Akses).

Hasan Ferit Alnar Operaları; "Kelebek Zabit", Tek sesli operet, 1922.

Adnan Saygun Operaları; Kerem, Köroğlu, Taş Bebek ,Özsoy Operası

Cemal Reşit Rey Operaları; ağabeyi Ekrem Reşit Rey'in metinleri üzerine Lüküs Hayat (1933), Deli Dolu (1934), Hava Civa (1937) gibi operalara, senfonik şiirler (Çağrılış, 1950; Fatih 1953)

Necil Kazım Akses Operaları; Mete (bir perdelik opera, 1934)

İzlenmesi gereken dünyaca ünlü operalardan 6 tanesi aşağıda sıralanmıştır.

1. Carmen **Georges Bizet**
2. Madame Butterfly **Giacomo Puccini**
3. La Traviata **Giuseppe Verdi**
4. La Bohème **Giacomo Puccini**
5. The Barber of Seville (Sevil Berberi) **Gioacchino Rossini**
6. The Marriage of Figaro (Figaro'nun Düğünü) **Wolfgang Amadeus Mozart**

SES EĞİTİMİ

ünite

2. ÜNİTE

SES EĞİTİMİ

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI:

- 1-Sesimizi kullanırken doğru duruş pozisyonumuz nasıl olmalıdır?
- 2-Sesimizi kullanmadan önce nelere dikkat etmemiz gerekir?
- 3-Şarkı söylemeye hazırlanırken yapılan fiziksel hareketler neler olabilir?
- 4- Konuşurken ve şarkı söylerken nefesimizi nasıl denetleyebiliriz?
- 5- Ses sağlığımızı nasıl koruyabiliriz?

1

DURUŞ

Bir şarkının icrasında sesimizin kontrolünü etkileyen önemli unsurlardan biri de duruştur. Şarkı söylerken doğru pozisyonu almak, karşı tarafa güvenli bir görüntü vermesi ve söyleyene rahatlık sağlaması bakımından önemlidir. Bununla birlikte doğru duruş performans artışı da sağlar.

Duruş pozisyonunda doğru teknikler aşağıdaki gibi sıralanabilir;

- Ayaklar omuz genişliği hizasında birbirinden ayrı durmalı.
 - Omuz rahat bir pozisyonda olmalı ve sırt dik durmalı.
 - Kafa iki omuz hizasının tam ortasında yer almalı.
 - Kollar fazla açık olmamalı, rahat bir şekilde vücudun yanında bulunmalı.
 - Genel olarak beden rahatlığı sağlanmalı ve serbest bir pozisyon benimsenmeli.
- Görsel 2.1.' de verilen doğru duruş pozisyonu ayna karşısında çalışınız.

2

VÜCUDUN RAHATLIĞI VE İLGİLİ ÇALIŞMALAR

Nefes-ses alıştırılmalarına ve şarkı söylemeye başlamadan önce vücudun şarkı söylemek için uygun pozisyonu alması gerekir. Bu amaçla yapılan gevşeme çalışmaları, fiziksel ve zihinsel rahatlama sağlayarak, ses üretim sürecinde oldukça iyi sonuç verir. Bu pozisyon gırtlığın, çenenin ve dilin daha işlevsel kullanılarak ses-soluk bağlantısının doğru kurulmasına zemin hazırlayacaktır. Vücudun dengeli, rahat ve dik durması nefesin doğru kullanılmasını ve kaliteli ses üretiminin kazanılmasını sağlar.

UYGULAMA

Vücudun rahatlığı ses üretimi üzerinde etkilidir. Aşağıda vücudun rahatlığı ile ilgili gevşeme, dil rahatlığı ve çene geliştirme çalışmaları verilmiştir.

Vücudumuzun gevşemesini sağlayan çalışmalar

Vücudun gevşemesi için aşağıdaki egzersizler sırasıyla yapılmalıdır.

- Başınızı sırasıyla öne, arkaya, sağa ve sola yavaşça bırakınız.
- Sağ omuzu önce öne, sonra arkaya doğru çeviriniz.
- Sol omuzu önce öne, sonra arkaya doğru çeviriniz.
- İki omuzunuzu da önce öne sonra arkaya doğru dairesel şekilde çeviriniz.
- İki elimizi belimize koyarak dairesel hareketlerle sağdan sola, soldan sağa çeviriniz.
- Öne, arkaya, sağa ve sola doğru eğilerek yavaş yavaş belinizi esnetiniz.

Duruş Pozisyonu
Görsel 2.1.

- Önce sağ kolunuzu yukarı doğru daha sonra sol kolunuzu yukarı doğru uzatarak vücudunuzu esnetiniz.
- Sağ kolunuzu uzatarak arkadan öne, önden arkaya doğru dairesel hareketler yapınız.
- Sol kolunuzu uzatarak arkadan öne, önden arkaya doğru dairesel hareketler yapınız.
- Sağ ve sol ayağınızı sırasıyla öne ve arkaya doğru silkeleyiniz.
- Ayak bileğinizi gergin tutarak sağa ve sola doğru dairesel hareketler yapınız.
- Yüzünüzü önce gerip daha sonra iyice buruşturunuz. Bu hareket yüz kaslarımızın rahatlamasını sağlar.

Dış gevşeme hareketlerini yaparken, gözlerinizi kapatıp güzel bir yerde olduğunuzu hayal edin. Böylelikle iç gevşemeyi ve ruhsal rahatlamayı da sağlayabilirsiniz. (Örneğin: Şırıl şırıl akan bir nehir kenarında dinlenirken, ormanda kuş cıvıltıları içinde kitap okurken, ...)

Ağız içi gevşeme için dil ve çene ile ilgili çalışmalar aşağıda verilmiştir.

Dilin rahatlığını sağlayan çalışmalar

Aşağıdaki alıştırmaların her birini birkaç kez tekrar ediniz.

- Ağızınızda sakız varmış gibi çiğneme hareketi yapınız, bu sırada dilinizi de çeviriniz.
- Dilinizi ağızınızın içinde ulaşabilecek en uzak noktaya kadar uzatınız, dudaklarınızın üzerinde gezdiriniz.
- Dil ucunu dişlerinizin iç duvarında gezdirerek dişlerinizi sayınız. Aynı işlemi dilinizi dişlerinizin dış duvarında gezdirerek tekrarlayınız.
- Dilinizi dışarı çıkarınız, ileri doğru uzatarak bekleyiniz, burun ucuna dokunmaya çalışınız.
- Dilinizi yuvarlatıp daraltınız, dudaklarınız ve çeneniz arasından içeri-dışarı hareket ettiriniz.

Çene geliştirme çalışmaları

Şarkı söylemenin en önemli unsurlarından biri de güzel ve anlaşılır konuşmadır. Konuşmada çenenin rolü oldukça önemlidir. Konuşma sırasında çene, birbirinden farklı hareketleri art arda ve hızla gerçekleştirmek zorundadır. Çene açılır, kapanır, daralır ve genişler. Alt çene ileri ve geri hareket eder. Üst çene sabit durumdadır. Bu durumda hareketler alt çeneyi yöneten kaslar yardımıyla gerçekleştirilir. Çene kasları kondisyonsuz olduğunda konuşmada ve şarkı söylemede sorunlar yaşanabilir.

- Elinizi alt çenenize dayayarak "çak çak" şeklinde ses çıkartın. Aşağıya itilen çenenizin yukarıya itilmesini sağlayınız.
- İki elinizin içiyle yanak kemiklerinize masaj yapınız.
- Avuçlarınızı alt çenenize doğru çekip çenenizi açınız.
- İki elinizi yumruk yapıp çenenizin altından bastırınız.
- Alt çenenizi açın, başınızı geri itin ve alt çenenizi kapatınız.

Ses üretimine başlarken yukardaki çalışmaları tamamladıktan sonra aşağıdaki tablo 2.1.'i doldurunuz.

SES ÜRETİMİNE BAŞLARKEN	EVET	HAYIR
Doğru duruş pozisyonunu aldınız mı?		
Vücut rahatlığı için belirtilen egzersizleri yaptınız mı?		
Çene ve dil rahatlığı sağlandı mı?		

Ses Üretiminden Önce Yapılacak Egzersizler Tablo: 2.1.

3

SOLUNUM VE GELİŞTİRİCİ ÇALIŞMALAR

Solunum, fizyolojik olup esas görevi yaşam için gerekli oksijeni sağlamaktır. Her solunum soluk alma ve soluk verme evrelerinden oluşur. Solunumun diğer bir görevi de ses üretimi için gerekli enerjiyi sağlamaktır.

Solunum; soluk alma, soluk tutma ve soluk verme şeklinde üç aşamada tamamlanır.

Soluk alma, tutma ve verme ile ilgili başlıklar altında verilen egzersizleri sırasıyla yapınız. Yapılan bu soluk çalışmaları konuşurken ve şarkı söylerken solunumu denetlememize yardımcı olacaktır.

ETKİNLİK

Soluk Alma

- Akciğerlerdeki havayı s ünsüzü ile dışarı verdikten sonra karın, göğüs ve boyun kaslarını serbest bırakarak çiçek koklama veya iç çekme hareketiyle bir soluk alınız.
- Korku ve hayret verici duyguları düşünerek soluk alınız.
- Bir bebeğin ağladığı andaki aldığı soluğu düşününüz.
- Bir köpeğin nasıl soluk aldığı düşünüp uygulamaya çalışınız.
- Bir çiçeği koklar gibi nefes alınız.
- Belinizden öne doğru eğilip, elinizi diyafram boşluğuna koyarak nefes alıp kontrol ediniz.

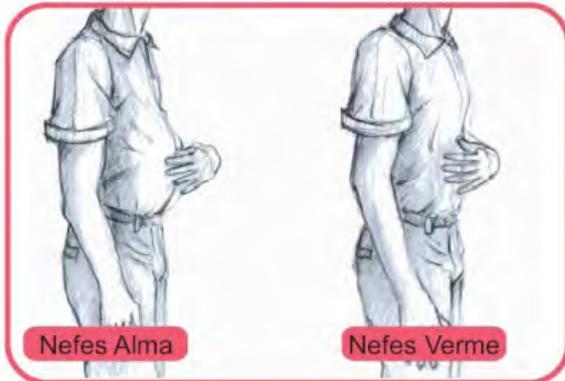
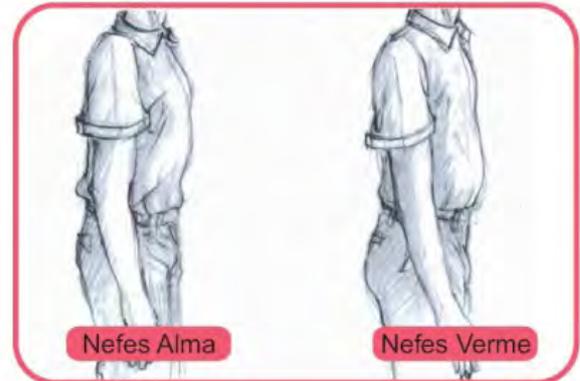
Bu denemeler sonucunda alınan solunum alt göğüs boşluğuna yani **diyaframa** alınan solunumdur. Bu soluk düzenli ve istenilen basınçta kullanıldığında uzun süreli ve kaliteli ses üretmek için elverişlidir(Görsel 2.2.).

Soluk Tutma

- Alınan soluğu tutup basıncını denetleyiniz.
- Soluk alma sürenizi uzatarak aldığınız nefesin kapasitesini kontrol ediniz.

Soluk Verme

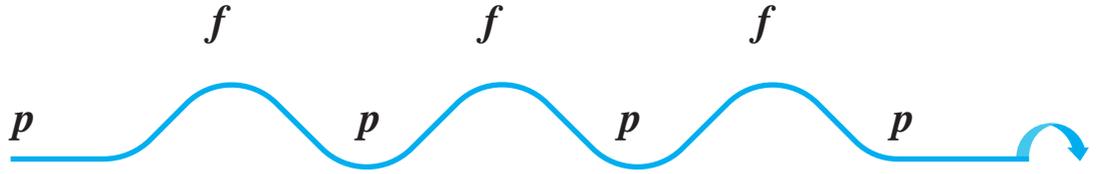
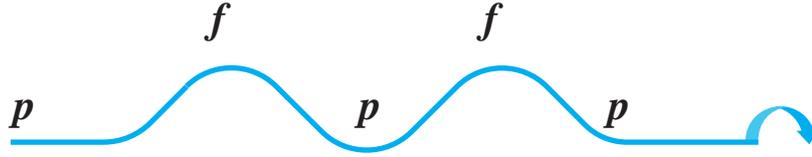
- Burundan ya da ağızdan alınan soluğu bir mumu üfler gibi düzenli ve düşük basınçta dışarı veriniz. Bu sırada ellerinizi belinize koyarak verilen soluğu kontrol ediniz.

Doğru**Yanlış**

Doğru ve Yanlış Nefes Alma Pozisyonu Görsel 2.2.

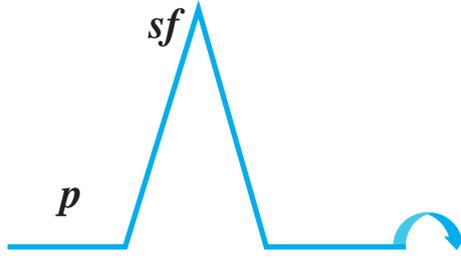
● *Dalgali ve bağılı soluk çalışmaları*

Aşağıdaki alıştırmaları soluk aldıktan sonra soluğu nüans terimlerine uygun olarak veriniz.

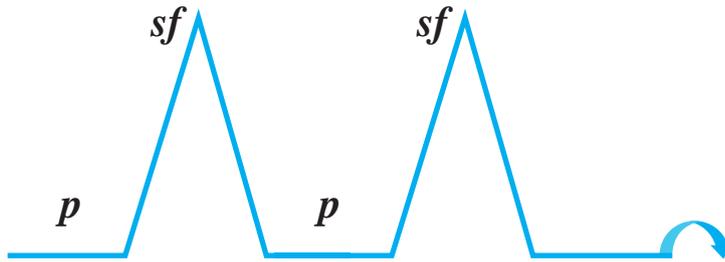

● *Birden kuvvetlenen (sforzando sf) soluk çalışmaları*

Aşağıda birden kuvvetlenen alıştırmaları nüans terimlerine uygun yapınız.

Vurgu çalışması istenilen sayıda arttırılabilir.

Vurgu alıştırmaları diyafram ve karın kasları tarafından desteklenen düzenli soluk verme becerisini sağlar.

● *Kısa- kesik (Staccato) soluk çalışmaları*

Aşağıdaki kısa-kesik soluk alıştırmalarını nefes aldıktan sonra nüanslara uygun biçimde yapınız.

10 kısa-kesik soluk $\left[\begin{array}{c} s \ s \ s \ s \ s \\ \bullet \ \bullet \ \bullet \ \bullet \ \bullet \end{array} \right]$ $\left[\begin{array}{c} s \ s \ s \ s \ s \\ \bullet \ \bullet \ \bullet \ \bullet \ \bullet \end{array} \right]$

p *f*

15 kısa-kesik soluk $\left[\begin{array}{c} s \ s \ s \ s \ s \\ \bullet \ \bullet \ \bullet \ \bullet \ \bullet \end{array} \right]$ $\left[\begin{array}{c} s \ s \ s \ s \ s \\ \bullet \ \bullet \ \bullet \ \bullet \ \bullet \end{array} \right]$ $\left[\begin{array}{c} s \ s \ s \ s \ s \\ \bullet \ \bullet \ \bullet \ \bullet \ \bullet \end{array} \right]$

f *mf* *p*

20 kısa-kesik soluk $\left[\begin{array}{c} s \ s \ s \ s \ s \\ \bullet \ \bullet \ \bullet \ \bullet \ \bullet \end{array} \right]$ $\left[\begin{array}{c} s \ s \ s \ s \ s \\ \bullet \ \bullet \ \bullet \ \bullet \ \bullet \end{array} \right]$ $\left[\begin{array}{c} s \ s \ s \ s \ s \\ \bullet \ \bullet \ \bullet \ \bullet \ \bullet \end{array} \right]$ $\left[\begin{array}{c} s \ s \ s \ s \ s \\ \bullet \ \bullet \ \bullet \ \bullet \ \bullet \end{array} \right]$

p *f* *p* *f*

(Bu alıştırmayı değişik nüanslarda tekrarlayınız mp, pp, mf, f, ff v.b.)

Bu çalışmalar, soluğun diyaframla bağlantısını kurmayı sağlar.

Aşağıdaki alıştırmaları nefes aldıktan sonra nüanslara uygun biçimde yapınız.

p _____ $\left[\begin{array}{c} s \ s \ s \ s \ s \\ \bullet \ \bullet \ \bullet \ \bullet \ \bullet \end{array} \right]$ _____

f _____ $\left[\begin{array}{c} s \ s \ s \ s \ s \\ \bullet \ \bullet \ \bullet \ \bullet \ \bullet \end{array} \right]$ $\left[\begin{array}{c} s \ s \ s \ s \ s \\ \bullet \ \bullet \ \bullet \ \bullet \ \bullet \end{array} \right]$ _____

mf _____ $\left[\begin{array}{c} s \ s \ s \ s \ s \\ \bullet \ \bullet \ \bullet \ \bullet \ \bullet \end{array} \right]$ $\left[\begin{array}{c} s \ s \ s \ s \ s \\ \bullet \ \bullet \ \bullet \ \bullet \ \bullet \end{array} \right]$ $\left[\begin{array}{c} s \ s \ s \ s \ s \\ \bullet \ \bullet \ \bullet \ \bullet \ \bullet \end{array} \right]$ _____

● *Soluk fırlatma çalışmaları*

Aşağıdaki alıştırmaları nefes aldıktan sonra kesik ve fırlatma tekniği ile veriniz.

- a) $\underline{\quad}$ $\underline{\quad}$ $\underline{\quad}$ $\underline{\quad}$
kış kış kış kış
- b) \bullet $\underline{\quad}$ \bullet $\underline{\quad}$ c) $\underline{\quad}$ $\underline{\quad}$ $\underline{\quad}$ $\underline{\quad}$
s kış s kış pış çış tış kış
- d) \bullet $\underline{\quad}$ \bullet $\underline{\quad}$ $\underline{\quad}$ \bullet $\underline{\quad}$ \bullet $\underline{\quad}$
s kış s kış ssssssssssssss s kış s kış

4

FONASYON (SES ÜRETİMİ), ARTİKÜLASYON VE REZONANS ÇALIŞMALARI

Fiziksel anlamda rezonans, ilk titreşimin kendisiyle uyumlu ikinci bir titreşimi başlatması olayıdır.

Genellikle büyük rezonans boşlukları düşük frekanslı (pest), küçük rezonatörler ise daha yüksek frekanslı (tiz) sesleri üretirler. Bunların yanında, damak ve larenksin boyutları da önemlidir. Geniş bir soluk borusu ve larenks iyi ve kaliteli bir sesin özellikleridir. Sinüs boşlukları rezonansda etkin olurken, burun, rezonans dengesini sağlayan tek ve en önemli organdır. Ses tellerinin ürettiği ilk ses rezonans bölgelerinde son şeklini alır. Büyük ve geniş rezonans bölgeleri, güzel, volümlü ve tınılı bir sesin üretilmesinde önemli bir etkidir. Geniş yumuşak ve esnek bir damak, küçük ve sağlıklı bademcikler, düzgün çıkışlı sessizler için uygun bir dil-diş yapısı, rezonans olayının gerçekleşmesi ve sesin tınısını olumlu yönde etkilemesi bakımından önemli anatomik yapılardır.

İnsan sesi, oluşurken farklı rezonans bölgelerinde tını elde eder. İçinden hava geçen tüm boşluklar rezonansın oluşmasında rol oynar.

Soluk borusu, göğüs kafesi, tiroid kıkırdak, ağız boşluğu, göz çukuru boşlukları, sert ve yumuşak damak, sinüsler, burun boşluğu, ve hatta kafa tası rezonansın oluştuğu bölgeler olarak sıralanabilir.

Göğüs registeri – Alt register → Farenks'in altında göğüs bölgesinde oluşur.

Orta register – Karışık register → Göğüs ve diğer rezonatörlerin çıkardıkları sestir. Normal pozisyonda oluşur.

Kafa registeri – Üst register → En üst rezonatörlerin titreşimiyle kafa bölgesinde oluşur.

Bu registerler, ses kullanılırken harmanlanır ve geçiş tonlarında köprüler kurularak, tek bir register olarak duyulur. Geçiş bölgelerinde bu düzenlemeyi yapamayan kişilerde aynı renkte üretilen sesler hemen fark edilir.

Erkek seslerinde;

- Baslar genellikle göğüs sesi, tiz seslerde ise kafa sesi kullanırlar.
- Tenorlar genelde göğüs sesini kullanırken üst tonlarda kafa sesini kullanır. Daha üst tonlarda ise falsetto kullanırlar.
- Baritonlar bas'a daha yakın karakterdedir.

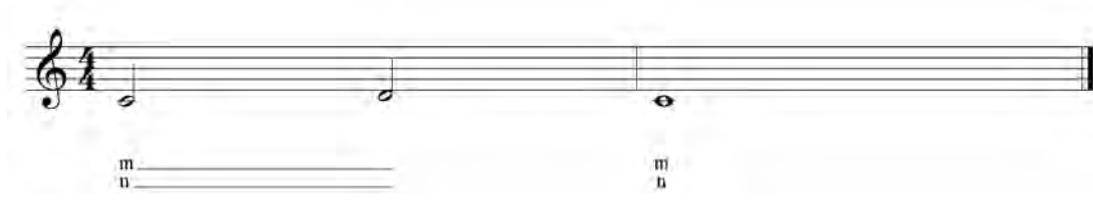
Kadın seslerinde;

- Sopranolar, kafa sesi kullanır.
- Altolar, göğüs sesi kullanır.
- Soprano ve altolar orta registeri bulup seslerini o alanda geliştirirler.
- Mezzo ve dramatik sopranolar her üç bölgeyi de ustaca kullanabilirler ve ses kalitesi yönünden daha çok aranan seslerdir.

Türk Sanat Müziği ve Türk Halk Müziğinde icra ve ses karakteri farklı ve kendine özgü olduğu için, opera sanatını destekleyen ses eğitiminden ayrı tutulmalıdır. Türk müziği eserlerini seslendirirken nağme yapma ön plandadır ve genellikle göğüs sesi kullanılır. Fakat tiz seslerde ise kafa sesine başvurulabilir. Opera sanatının ses eğitiminde ise ses tekniği genellikle kafa sesi olarak kullanılır.

Müziğimiz, kendine özgü icra ve karakterine uygun şekilde yapılmalıdır.

Aşağıdaki alıştırma kapalı ağızla "m" ve "n" ünsüzüyle değişik nüanslarda *p*, *mf*, *f* yapılır.

Aşağıdaki alıştırma ağız içi yüksek ve rezonans bölgelerini tınlatarak yapılır.

Ses eğitiminde kaliteli bir ses üretimi için sesin yapısına uygun teknikte ses alıştırmaları yapılmalı, ses sınırını zorlamayan eserler seçilmeli ve söylenmelidir. Dilin ve çenenin rahat hareketi için değişik egzersizler yapılmalı şarkı söylemeye hazır hâle gelmelidir.

İnsan sesi her zaman yapısal olarak sağlıklı tınılara sahip olmayabilir. İyi ve kaliteli ses, dengeli bir rezonans sonucunda ortaya çıkar. Bu özellikler için kişisel beceri kazanılmalı, ses egzersizleri itina ile seçilmeli ve sabırlı olunmalıdır.

Söyleniş-Fonetik

Söyleniş bölümünde sesli ve sessiz harfleri ayrı ayrı inceleyeceğiz. Türkçede 8 sesli ve 21 sessiz harf vardır. Sesli harfleri "ünlü", sessiz harfleri de "ünsüz" kelimesiyle tanımlayacağız.

Türkçemizdeki ünlüler "a, e, ı, i, o, ö, u, ü" den ünsüzler ise b, c, ç, d, f, g, ğ, h, j, k, l, m, n, p, r, s, ş, t, v, y, z den oluşur. Söyleniş bölümünde ünlü ve ünsüz harflerin fonetiğini öğreneceğiz.

Aşağıda konu anlatımı yapılmış konularla ilgili gerekli alıştırma verilmektedir. Bu alıştırma yapılırken doğru soluk alınıp denetlenir.

a	Konuşma dilimizde birbirinden ayrı söylenen iki a vardır. Bunlardan biri kalın a diğeri de ince â dır. Her iki a bazen uzun, bazen kısa okunabilir. Bu iki a'yı söylerken birbirinden ayırt etmek için ince a'nın üzerine ^ işareti koyarak gösterelim.
Kalın a	Dil doğal duruşunu değiştirerek ortaya doğru biraz yükselir, dudaklar hareketsiz, yanaklar gevsek ve çeneler açıktır. Örnek: ana, dana, akraba
İnce a	Kalın a'ya oranla daha ileriden söylenen bir ünlüdür. Dilimize geçen yabancı kelimelerden gelmiştir. Bu kelimelerin başında, ortasında ve sonunda bulunur. Örnek: lâla, lâstik, hâl, hâlbuki, lâf, lâkırdı, lâle, lâl, kâse, lâle, lânet, lâzım, kâzım, kâtip

Uzun a	â şeklinde gösterelim : Örnek: nâne, nâdir, nâme, câhil, câhit, seyahât, sâdık, sâbit, kâtil, nâzik târih, mâvi, hâttâ, hârf, dikkât, şefkât, kabahât, sihhât, nâmus, nâne, nâsihat
e	Konuşma dilimizde birbirinden ayrı söylenen iki e vardır. Bunlardan biri açık e diğeri de kapalı e'dir.
Açık e	Çeneler a ünlüsünde olduğu gibi dil ileri doğru yükselir. Kelime başında, ortasında ve sonunda bulunur. Örnek: es, sen, sene
Kapalı e	Dudak kenarları kulaklara doğru biraz yaklaşp çeneler hafifçe sıkılır. Örnek: gece, pencere, kedi
ı	Çıkış noktası damağın arka kısmındadır. Dudakların köşesi kulaklara doğru açılır. Dil damağın arkasına doğru toplanarak dar bir geçitten havayı bırakır. Dilimizde ı ünlüsü kelime başında, ortasında ve sonunda bulunur. Örnek: ısı, ıslık, tıkr tıkr, mırıl mırıl, şıkır şıkır, yığın yığın, kıpır kıpır, gıcır gıcır, ıslak ıslak, pırıl pırıl, fırl fırl, zırl zırl
i	Çıkış noktası damağın ön kısmındadır. Dudakların kösesi kulaklara doğru açılır, dil damağın iki yanına dayanarak dar bir geçitten havayı bırakır. Kelime başında, ortasında ve sonunda bulunur. Örnek: iz, dil, izci Dilimizde süresi uzun olan i'lere rastlanır: icat, biçare, bitap, bitaraf, veli, fenni, fiziki, canı, hayati, nihai, fuzuli, deruni
o	Konuşma dilimizde kalın ve ince olmak üzere iki ayrı o vardır.
Kalın o	Çeneler açık, dudaklar birbirine yakındır ve ağız içi yuvarlaktır. Kelime başlarında sık rastlanır. Örnek: ot, ova, ocak, olmak, ordu, oda, orman, ortak, bando, banyo, biblo, bono, fiyasko, tango, solo, fono, foto, radyo, stüdyo, şato, tempo, vazo
İnce o	Biraz daha ileriden daha az yuvarlak yapılarak söylenir. Örnek: loş, loca, lokanta
ö	Çeneler ve dil açık e ünlüsünde olduğu gibidir. Dudakların alt ve üst köseleri birbirine yaklaşp ağız küçük bir yuvarlak gibi olur. ö ünlüsü çoğunlukla kelime başında bulunur. Örnek: öbek, öç, ödenek, ödünç, ödeşmek, ödev, öfke, öğrenmek, öğrenim, öğretim, öğünmek, öğüt, ökçe, öksürük, örs
u	Konuşma dilimizde birbirinden ayrı söylenen iki u vardır. Bunlardan biri kalın u diğeri de ince u'dur.

Kalın u	Çeneler açık, dudaklar birbirine iyice yaklaşık ve ağız tam bir küçük yuvarlak olur. Örnek: uç, ucuz, uçak, uçurum, uykucu, ulu
İnce u	Kalın u'ya oranla daha ileriden söylenir. u ünlüsü çoğunlukla yazıda ü ünlüsü ile gösterilir. Örnek: rûya, rûzgâr, hûlya, gûya, lûzûm, lûtfen, lûgat, nûr, nûmara
ü	Çeneler ve dil açık e ünlüsünde olduğu gibidir. Dudakların alt ve üst köseleri birbirine iyice yaklaşır ve büzülür. ü ünlüsüne dilimizde kelime başında, ortasında ve sonunda sık rastlanır. Örnek: üç, üçgen, üçlü, üçüz, üflemek, ülker, ülkü, ün, ünlem, ünlü, üreme, ürkek ,ürpermek, üzüm, üstün, üşenmek, ütü

Ünlü Harflerle İlgili Fonetik Alistirmalar Tablo: 2.1.

Konuşma bozukluğu örneğın kekemelik, duyma ve konuşma güçlüğü yaşayanlar, yöresel şive kullananlar değişik çalışmalarla bu bozuklukları giderebilirler. Bu çalışmalar dil ve ağız içi kasların daha işlevsel kullanımını için tekerlemeleri birkaç kez tekrar edilerek yapılabilir.

Ünlüleri İçeren Alistirmalar

a ünlüsü içeren alıştırımlar

Adana'dan Antalya'ya Arap atıyla apar topar aparılan Abdullah, akşamüstü aniden ayrıldı.

A be kuru dayı ne kuru sarı darı bu darı, a be kuru dayı.

Âdeme Âdem gerekir , Âdem anlar Âdemi, Âdem Âdem olmayınca nitsin Âdem Âdemi.

Elâlem ala dana aldı ala danalandı da biz bir ala dana alıp aladalanamadık.

Akrabanın akrabaya akrep etmez ettiğini.

Ağlarsa anam ağlar, kalanı yalan ağlar.

Lâla latif lâleli lâmbasını lâcivert lâke lâvabodan nâzik, nâdide şefkâte verdi.

e ünlüsü içeren alıştırımlar

Eveleme geveleme, deve kuşu kovalama.

Edremitli elâ gözlü esmer eylül de el altından elmacı Efe'nin eşi Eşref'le emanetçinin eşeğine bindiler.

Edebi edepsizden öğren.

Ekmeği ekmekçiye ver, bir ekmek de üste ver.

Evlinin bir evi, evsizin bin evi var.

Bir elin nesi var, iki elin sesi var.

Sen dede ben dede bu atı kim tımar ede.

Gece penceredeki benekli tekir kedi tenceresindeki eti yedi.

ı ünlüsü içeren alıştırımlar

Işıl ışıl ve ılık ılık, ısınıp ılımanlaşan ılıgazlarda, ıslanıp ısırın köpek, ıslık çaldı.

İğdir'in iğil iğil akan ılıman ırmaklarının kıyılarında tıklım tıklım ilgin kaplıdır.

î ünlüsü içeren alıştırımlar

İbrikçi, ibrikçiye irmik helvası ,ikram etti.

İki dinle bir söyle.

İki el bir bas içindir.

o ünlüsü içeren alıştırımlar

Ortaköy'den Okmeydanı'na, Orhanelili Orhan ile Osmancıklı Osman, otomobil ile gittiler.

ö ünlüsü içeren alıştırmalar:

Özgün Özgül'den, Özcan Özkan'dan, Ömer Ökkeş'ten, Önder Özsoy'dan, Önal Özme n'den, Örsan Övül'den özür diledi.

Ölenle ölünmez .

Ölüm kalım bizim için.

Önce düşün, sonra söyle.

Öfkeyle kalkan zararlar oturur.

u ünlüsü içeren alıştırmalar:

Uzun, ucuz, ulu, uslu, ussuz, unlu, unsuz, uçlu, uçsuz, urgan var.

Uğursuz Uğur Unkapanı'nda uğradığı uğursuzluktan sonra uğursuz lâkabına uzandı.

Unkapanı uğradığı uğursuzluktan upuzun uzandı.

Gûya Hûlya rûyasında Lûtfiye nûmaralı nûtuk söyleyerek lûtfetmiş.

ü ünlüsü içeren alıştırmalar:

Ünlü, ünsüz, üzümlü, üzümsüz, üstübeçli, üstübeçsiz, ütülü, ütüsüz, üveyikli, üveyik siz, üzüntülü, üzüntüsüz, ümitli, ümitsiz herkes Ürgüp'e gitti.

Ülker üzüntüden üzüm üzüm üzüldü.

Üzüm üzüme baka baka kararır.

Ülker üzüntüden üzüm üzüm üzüldü.

Ürmesini bilmeyen köpek, sürüye kurt getirir.

Ünsüzleri İçeren Alıştırmalar**b ünsüzü içeren alıştırmalar:**

Bigadiçli Babacan Besim ile, Berberoğlu Berber Behiç, beraberce bir berber dükkânı açtı.

Babasının benekli bildircini bitişik bostanda böceklerden bunalarak büzüldü.

Baldıran dalları ballandırılmalı mı, ballandırılmamalı mı? Sonra o bala daldırılan baldıran dalları dallandırılmalı mı ballı dalla dallandırılmamalı mı?

c ünsüzü içeren alıştırmalar:

Cemaliye ile Cemalifer, camcı Cafer'den aldıkları camları cilalamak için cilacı Cemal'e götürdüler.

Cemil, Cemile, Cemal cumaları cilacı cüce Canib'in cicili bicili, cumbalalı ciltevinde cümbür cemaat cacıklı civcivle cücüklü cacık yerler , sonra da Cebecili cingöz coğrafyacı Celal'in cinci annesinin cırcır böceğini dinlerler.

ç ünsüzü içeren alıştırmalar:

Çatalca'da topal çoban, çatal yapıp çatal satar, nesi için çatalca da topal çoban çatal yapıp çatal satar? Kârı için Çatalca da topal çoban, çatal yapıp çatal satar. Çardaklı çeşmedeki çırak; çiçekleri, çorbanın çöreğini ve çuvaları çürüttü.

d ünsüzü içeren alıştırmalar:

Dedim dedikçe debdebeli dedeyle dırdırı dilinden düşürmeyen ninenin dediklerini dinle.

Dört deryanın deresini dört dergahın derbendine devrederlerse dört deryadan dört dert, dört dergahtan dört dev çıkar.

f ünsüzü içeren alıştırmalar:

Fıçıcının fıçıları firdolayı fırçalanmasını fırsat bilen fıstıkçılar, fısıl fısıl fısıl daşarak fıstıkları fırına verdiler.

Feraceli Fethiye Feneryolu'nda fenerli Ferhat'ı görünce feryat figan fenalaştı.

g ünsüzü içeren alıştırmalar:

Geviş getirenlerden geyikler, geyikotunu ve Girit lalesini yiyip gezine gezine geviş getirmeye gittiler.

Gece penceredeki benekli tekir kedi kendi tenceresindeki eti yedi.

Galip, Geyve'de gırgır geçen gocuklu göçmen gururluya güldü.

ğ ünsüzü

Yumuşak g denilen bu sessiz, Türkçede sözcüklerin başında hiç geçmediği gibi sonunda da genellikle tek heceli sözcüklerde bulunur (TDK,1934:345). dağ, bağ, yağ gibi.

h ünsüzü içeren alıştırmalar:

Haydi, hemen, hızlıca, haberleri haberciye ilet.

j ünsüzü içeren alıştırmalar:

Jale'nin jilesi, jaluzilerle birlikte Japonya'dan gelmiş.

k ünsüzü içeren alıştırmalar:

Kuru kahveci kahveyi kavurdu, kavurdu. Sonra kavruk kahveyi, karşıdaki kahvecinin kabına koydu.

Kırk kırık küp, kırkının da kulpu kırık kara küp.

l ünsüzü içeren alıştırmalar:

Lâle, lâlelerini Laleli'den almış.

m ünsüzü içeren alıştırmalar:

Maraşlı Mekruze, Marmara'dan Marmaris'e kadar mırıl mırıl mırıldanarak maraton culara mesaj getirdi.

Lalazade Levent; Leyla ile Lâlelili Lâle'ye leblebi ile likör ikram etmiş.

n ünsüzü içeren alıştırmalar:

Nallıhanlı Nagehan, nalınlarını ve narenciyelerini, nazik Nesrin'e armağan etti.

Nankör nalbant nalları nallamalı mı, nallamamalı mı?

p ünsüzü içeren alıştırmalar:

Palavracı bahçıvan pırıl pırıl parlayan papatyaları papatya pazarında pazarladı.

Paşa tası ile beş has tas kayısı hoşafı içti.

r ünsüzü içeren alıştırmalar:

Rizeli raketçi, renk renk raketlerle riziko Remzi'den rastlantıyla maçı aldı.

s ünsüzü içeren alıştırmalar:

Selenlerle Serenler, Sertanlarla Serdarlar, Selçuklarla Sargutlar sabah sabah Seferihisar sahillerine gittiler.

ş ünsüzü içeren alıştırmalar:

Şu köşe yaz köşesi, şu köşe kış köşesi, ortada boş su şişesi.

Şu odayı badanalamalı mı, yoksa badanalamamalı mı?

Şu karşıda bir dal, dal sarkar kartal kalkar, kartal kalkar dal sarkar, dal kalkar kantar tartar.

t ünsüzü içeren alıştırmalar:

Tereciye tere satan tetik Tahir, tir tir titreyerek terminali terk etti.

Titiz, temiz, tendürüst dürüst dadım; tadını tattığı tere demetini dide dide

dağıttı da hiddetinden hem dut dalında takılı duran dırıltı

düdüğünü öttürdü, hem de didine didine dedi.

v ünsüzü içeren alıştırmalar:

Vefakâr velinimetimiz Vahap Bey'le Vehbi Bey vilayetimize gitti.

y ünsüzü içeren alıştırmalar:

Yahya, Yörük yaylasında yaylayamadan yabana gitti.

Yalancıoğlu Yalincık Yayladağı'nın yahnisini Yağsız Yiyebilir'e de Yayladağı'nın

yağlı yağurdandan, Yüksekova'nın yusyumru yumurta yumurtlayan

tavuklarından, bir deYörük ayrınyla yufkasından asla vazgeçemez.

z ünsüzü içeren alıştırmalar:

Zehir zemberek Zeki, zilzurna zerzevatçıyı görünce zivanadan çıktı.

Aşağıdaki dörtlüğü, önce tekdüze sonra da ok işaretleri (↑ ↓) doğrultusunda ses perdesini tizleştirerek ya da pestleştirerek okuyunuz.

Bir de Yunus Emre'nin söz söylemenin önemini belirten, bize ders veren şiirine dikkat edelim.

Söz ola ↑ kese savaşı
Söz ola ↓ kestire başı
Söz ola ↓ ağulu aşı
Bal ile ↑ yağ ede bir söz

Burası ↑ Muş'tur,
Yolu ↓ yokuştur
Giden ↑ gelmiyor,
Acep ↓ ne iştir.

Aşağıdaki cümleleri yanında belirtildiği gibi yavaş ya da hızlı okuyunuz.

- Yoruldum, umutsuzluğa kapıldım ve çok üzüldüm. (Yavaş)
- Seni vicdansız seni! Bunun hesabını vereceksin. (Hızlı)
- Aman dikkat! Çıngıraklı yılan var! (Hızlı)
- Bak hele! Seni burada göreceğimi hiç ummuyordum. (Yavaş)
- Kaybedersem dayanmam gibi geliyor bana. (Yavaş)
- Ne güzel bir gece, değil mi? (Yavaş)
- Ben bu adamı nerede gördüğümü bir hatırlayabilsem. (Hızlı)
- Böyle bir hileye başvuracak kadar alçalacağın hiç aklıma gelmezdi. (Hızlı)
- Bir daha yüzünü görmek istemiyorum senin. Defol karşımdan. (Hızlı)
- Bu derece iyi bir insanı ömrümde görmedim. (Yavaş)
- Dikkat et! Arabaya çarpacaksın! (Hızlı)
- İçeri girebilir miyim? (Yavaş)

OKUMA METNİ

"OTHELLO Shakespeare

OTHELLO - Nasıl Karadeniz'in buzlu akıntısı ve sert cereyanı kesilmek nedir bilmeden dosdoğru Marmara ve Çanakkale'yi boylarsa benim kanlı düşüncelerim de öylece müthiş adımlarla ilerleyecek, asla geri bakmayacak, asla kuvvetten kesilip alçalarak aşka doğru gelmeyecek, ta büyük ve kudretli büyük bir intikam ve ne var ne yok hepsini birden yutuncaya kadar."

Stanislavski parçayı şu şekilde bölümlenmeyi önerir:

"OTHELLO - Nasıl Karadeniz'in buzlu akıntısı ve sert cereyanı, kesilmek nedir bilmeden, dosdoğru Marmara ve Çanakkale'yi boylarsa, benim kanlı düşüncelerim de öylece müthiş adımlarla ilerleyecek, asla geri bakmayacak, asla kuvvetten kesilip alçalarak aşka doğru gelmeyecek, ta ki büyük ve kudretli, büyük bir intikam, ne var ne yok hepsini birden yutuncaya kadar.!"

Konuşma sesinden şarkı sesine geçiş

Şarkı sesini konuşma sesinden ayıran en önemli özellik, sesli fonemlerin sesi daha uzun süre taşınması, devam ettirmesidir.

Uygulama

"yu" hecesini önce fısıltı sesi, sonra konuşma sesi, daha sonra da şarkı sesi ile söyleyiniz

* * * *
yu yu yu yu

Fısıltı ile

* * * *
yu yu yu yu

Konuşma sesi ile

Şarkı sesi ile

yu yu yu yu

Alıştırmalara pest ya da tiz tondan başlamak yerine, seslerin henüz ısınmamış olması nedeniyle her ses türüne göre ayrı ayrı belirlenen orta tonlardan başlanmalıdır.

Ses üretimini hazırlayan alıştırmalar, kasılmaların başladığı tiz tona kadar kromatik olarak sürdürülmelidir. Her aşama hedefe yönelik olarak yapılmalı, bilinçsiz tekrarlarla bir alıştırmadan diğerine geçilmemelidir.

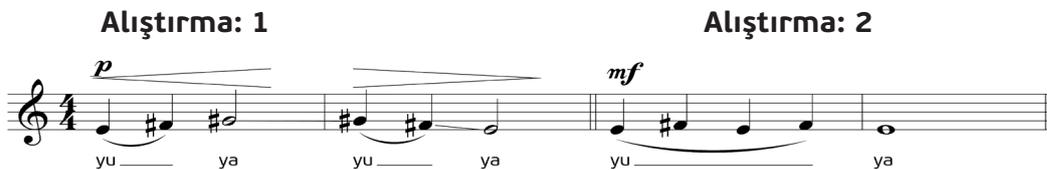
5**TEKNİK ÇALIŞMALAR**

Entonasyon sesin gerçek frekansında tona bağlı kalınarak söylenmesidir. Bir ezgiyi, sesin kayması ya da tonu bulamama sonucu yanlış ve kusurlu söylemeye **detone** denir. Sesin detone olması, gerekenden kalın ya da ince söyleme durumudur. Bu yüzden doğru, güzel ve etkili şarkı söyleyebilmek için entonasyona dikkat edilmelidir.

İnici ve Çıkıcı Diziler

Bağlı (legato) söyleme çalışmaları

Bu alıştırmaları kapalı ağızla tekrarlayarak rezonans bölgeleri hissedilebilir.

Alıştırma: 3

p

yu — ya — yo

Alıştırma: 4

mf

iy yo iy yo ya iy yo iy yo ya

Bu alıştırmaı kapalı ağızla tekrarlayarak rezonans bölgeleri hissedilebilir.

Alıştırma: 5

mf *p*

mi yo ri ya si so di yo

Alıştırma: 6

p

mi yo ri ya si so di yo

Alıştırma: 7

mf

mi yo si so di ye ri ya

Alıştırma: 8

p

mi yo si so di ye ri ya

Alıştırma: 9

mf

yu — ya

Alıştırma: 10

p

mam mem mim mom mi — ya

Alıştırma: 11

f

ri ya i ya yo

Bu alıştırmaıarda dil ve çene çok serbest bırakılmalı. Sesi önde tutarak nefesin gittikçe artmasına fakat kesinlikle itilmemesine özen gösterilmelidir. Yapılan alıştırmaıar amacına uygun yapılmalı, zorlanıldığında bırakılmalıdır.

Alıştırma: 12

mf

i e a o ya yo ye ya

Alıştırma: 13

mf

ri mi yu ya ya ya

Ses üretiminin, tutan sesler üzerinde uygulanması

Alıştırma: 14

p *mf*

la ye mi la ya ye la yi la yo la yö la yu la yü yo a ü o

Alt, orta ve üst registerleri birleştirici alıştırımlar

Alıştırma: 15

ri ya ri ya
yi ya yi ya

Alıştırma: 16

ri ya ri ya
si ya si ya
mi yo mi yo

Alıştırma: 17

di ya di ya di ya di ya di ya di ya di ya

Bu alıştırımda, tutan seslerde ses üretimi, geniş olmayan minimum bir vibrato ile gerçekleştirilmeli ses daima saydam, dolgun ve tınılı olmalıdır. Tiz tonlara çıkarken itilmemeli aksine hafif tutulmalıdır.

Alıştırma: 18

ri ya ri ya ri ya ri ya ri ya ri ya ri ya ri ya ri ya yo
vi va vi va vi va vi va vi va vi va vi va vi va vi va
zi za zi za zi za zi za zi za zi za zi za zi za

Aralık çalışmaları

Bağlı (legato) söyleme veya sesi taşıma (portato) çalışmaları

Alıştırma: 19

yu ya a yu ya a yu ya a yu ya a yu ya a

Ses, perde değiştirirken kesintiye uğramamalıdır. Alıştırıma hafif solukla başlayıp, gittikçe artan bir basınç uygularken diyaframın birden sıçramasına ve ses bağlantısının kopmasına izin verilmemelidir.

Artikülasyon çalışmaları

Alıştırma: 29

mf

do ma te si ye do ma te si ye do ma te si ye me pa ta te si ye pa ta te si ye pa ta te si ye me

Vibrato çalışmaları

Alıştırma: 30

mf *f* *mf*

na ne ni na nu ya
na ne li mon ko lon ya

Alıştırma: 31

p

ma ma ma ma mam ma ma ma ma mam ma ma ma ma ma mam ma ma ma ma mam
mo mo mo mo mom

Entonasyon çalışmaları

Alıştırma: 32

p

yu u
ya a

Alıştırma: 33

p *p*

ri ya ri ya

Aşağıdaki alıştırma da değişen ünlülerle tutan seslerde rezonans bölgeleri tınlatılır.

Alıştırma: 34

p

a e i o u

Alıştırma: 35

p

ya u

ÇALIŞMA DEĞERLENDİRME FORMU

Ses Eğitimi Kriterleri	Yapabiliyor	Yapamıyor
Doğru duruş		
Fiziksel rahatlama		
Ruhsal rahatlama		
Doğru nefes alıp verme		
Registre geçişleri		
Harfleri artiküle etme		
Entonasyon (Tonda kalabilme)		
Teknik ve müzikalite		

Aşağıda verilen terimler tablo içinde yatay, dikey, çapraz, ters, yerleştirmiş. Siz de örnekte olduğu gibi terimleri bularak işaretleyiniz. Artan harfleri sırayla aşağıdaki boşluklara yazınız dünyaca ünlü ses sanatçıları bulunuz.

F	R	R	E	G	İ	S	T	E	R	E	D	D
İ	M	U	N	U	L	O	S	E	M	E	R	C
U	A	R	T	İ	K	Ü	L	A	S	Y	O	N
R	Y	F	O	R	T	E	P	L	A	C	İ	D
S	N	A	N	O	Z	E	R	O	D	O	M	İ
N	G	O	A	C	D	İ	Y	A	F	R	A	M
C	R	E	S	C	E	N	D	O	E	M	A	D
R	İ	A	Y	N	C	H	R	İ	S	T	İ	N
A	A	G	O	T	A	C	C	A	T	S	U	İ
L	E	R	N	A	A	L	E	G	A	T	O	Y
H	O	T	A	R	B	İ	V	A	N	U	Ç	T
U	K	Z	E	H	R	A	Y	İ	L	D	İ	Z
M	E	R	A	L	M	E	N	D	E	R	E	S

ENTONASYON
VİBRATO
FORTE
REGİSTER
STACCATO
CRESCENDO
REZONANS
LEGATO
ARTİKÜLASYON
DİYAFRAM
SOLUNUM

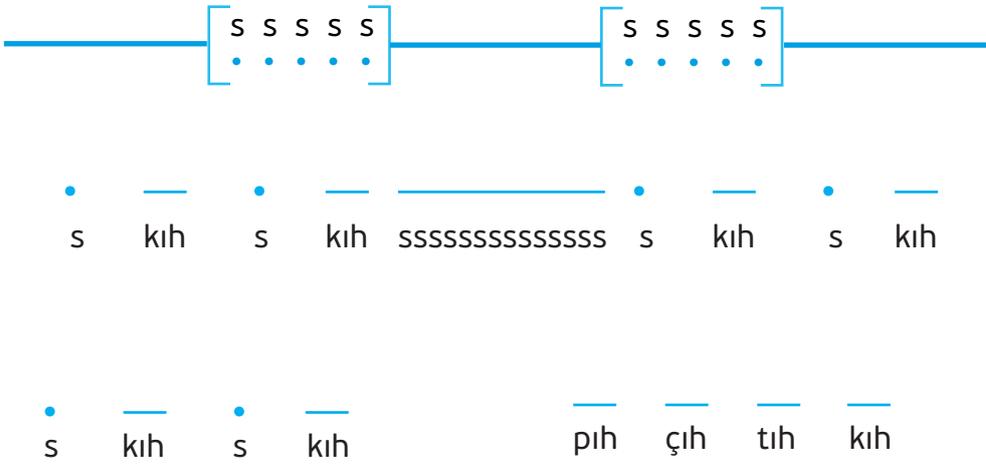
----- / -----

----- / -----

----- / ----- / -----

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

- 1- Vücut rahatlığının ses üretimi üzerindeki etkisini açıklayınız.
 2- Sesimizi kullanmadan önce aşağıdakilerden hangisine dikkat etmemiz gerekir?
 A) Hızlı nefes almaya
 B) Oturarak şarkı söylemeye
 C) Nefes ve ses egzersizlerini yapmaya
 D) Bol bol su içmeye
 E) Bağırarak konuşmaya
 3- Konuşurken ve şarkı söylerken ses nasıl denetlenir? Açıklayınız.
 4- Aşağıdaki nefes alıştırmalarını, nüans terimlerini yazınız.

- 5- Aşağıda verilen ifadeleri okuyarak doğru ise "D" harfini, yanlış ise "Y" harfini işaretleyiniz. Yanlış olduğunu düşündüğünüz ifadenin karşısına doğrusunu yazınız.

İfadeler	Karar	Doğrusu
Şarkı söylemede doğru duruş kaliteli ses üretiminin kazanılmasını sağlar.	()D ()Y	
Burun, rezonans dengesini sağlayan tek ve en önemli organdır.	()D ()Y	
Doğru duruş pozisyonunda ayaklar birbirine bitişik olmalıdır.	()D ()Y	
Nefes ve ses açma alıştırmaları yapılmadan şarkı söylenebilir.	()D ()Y	
Bebeklerin aldığı solunum diyaframa alınan solunumdur.	()D ()Y	
Fiziksel ve ruhsal yorgunluk sesimizi olumsuz yönde etkiler.	()D ()Y	
Konuşma problemi olan kişiler ses eğitiminde problem yaşamaz.	()D ()Y	
Diyafram ve karın boşluğuna alınan solunum ses eğitiminin olmazsa olmazıdır.	()D ()Y	

OKUMA METNİ

G.F.Handel 1703'te Almanya'nın müzisyenleriyle ünlü şehirlerinden biri olan Hamburg'a gitmiştir. Bu şehirde operada çalışmaya başlamış, orkestrada keman ve klavye çalmıştır. Almira ve Nero operalarını burada yazmıştır. Bir sene sonra İtalya'dan aldığı bir daveti kabul etmiş ve Floransa, Roma, Napoli ve Venedik'te üç yıl geçirmiştir. Bu şehirlerde geçirdiği zaman boyunca opera ve diğer dramatik eserler (Roma'da bestelemiş olduğu La Resurrezione Oratoryosu) ve İtalyanca kantatlar yazmış, İtalyanca kelimeleri insan sesine adapte etme konusundaki tekniğini iyice geliştirmiştir. Londra'dan gelen bir davet üzerine, operası Rinaldo'nun sahnelenmesi amacıyla İngiltere'ye gitmiştir. İtalya'dan 1710 yılının başlarında ayrılmış ve Hannover'e gitmiştir. 1712 sezonundaki ilk operası olan Fido çok beğenilmemiş ve sadece birkaç temsil oynamış olsa da ikinci operası olan Teseo İngiliz seyircisinin beğenisini kazanmıştır.

Önemli eserlerinden biri olan Bajazet (Yıldırım Beyazıt) operasının konusu kısaca şöyledir:

Timur ile Beyazıt arasındaki mücadeleyi konu alan sayısız operadan en öne çıkanı Handel'in Tamerlano adlı eseridir. Handel'in eserinde padişahın esir düşmesi ve esareti sırasında kendisinin ve ailesinin yaşadığı aşağılanmalar konu edilmiştir. Eserde romantik yönde öne çıkarılmış ve padişahın kızı Asteria, Andronico (Yunan imparatorunun oğlu) ve Timurlenk arasında geçen bir aşk üçgeni anlatılmıştır. Bu operadaki en çarpıcı rol ise elbette Beyazıt'ındır. Beyazıt'ın zehir içerek hayatına son verdiği muhteşem ölüm sahnesi bu rolün zirvesidir. Bu sahne "tüm Barok operasında görülen dramatik sahnelerin en etkililerinden biri" olarak tanımlanmıştır.

İnternet Haberi 2.2.

3.

ünite

REPERTUVAR

3. ÜNİTE

REPERTUVAR

Meşk; mesleğinde yetkinleşmiş, kendisinden önceki eserleri en doğru ve istenen şekilde icra ederek, kazandığı üslubu eserlerine taşımış ve ustalığını şüphe edilemeyecek hâle getirmiş bir üstadın kendi yeteneğini; sabrını, ahlakına ve sadakatine güvendiği bir "müptedi"ye (öğrenici) musikiyi aşılması, bilgisini ve tecrübesini eserler üzerinden aktarması ile oluşmuş bir gelenektir.

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI:

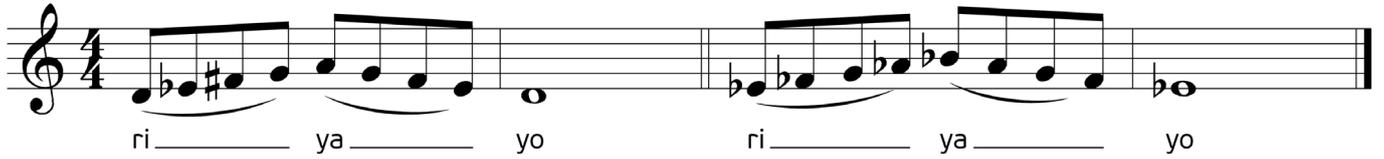
- 1- Söylemekten ve dinlemekten hoşlandığınız halk türküleri nelerdir?
 - 2- Hoşlandığınız Türk Sanat Müziği eserleri nelerdir?
 - 3- Milli duygularımızı ifade eden marşlarımızdan hangilerini biliyorsunuz?
 - 4- Faik Canselen, Muammer Sun kimdir, eserleri hakkında neler biliyorsunuz?
 - 5- Yabancı eser denildiğinde aklınıza ne geliyor?
 - 6- Arya, aya antik ve napoliten şarkı hakkında neler söyleyebilirsiniz?
- Sizde bu şarkı türlerine birer örnek verebilir misiniz?

1

1. SES ALIŞTIRMALARI (TONAL VE MAKAMSAL)

Aşağıdaki ses üretimini hazırlayan makamsal alıştırmalar, kasılmaların başladığı tiz tona kadar kromatik olarak sürdürülmelidir.

Hicaz makamı ses alıştirması

Hüseyni makamı ses alıştirması

Kürdi makamı ses alıştirması

Nihavent makamı ses alıştirması

Repertuvar çalışmalarınızın her birinin sonunda sayfa 120'deki Repertuvar Değerlendirme Ölçeğine göre değerlendirme yapılacaktır.

Halk Türküleri

C. 25790.

Grosser, Ludwig, von Helten, C. Op. 1. Valse brillante. Fr. M. 1,30.

ÇOBAN

Söz ve Müzik: Saip EGÜZ

♩ = 112

6

Ey çö ban ne dir ke de rin
Yal nız dik lik ni şşam dır muş ka de rin
Der di ni şşam dır muş ka de rin
Bu ak şşam bi raz o ya ban lan

11

sen den i rak mı sen den i rak mı
Ge ne ge zer mın sü rü le rin mı le

15

1. sü rü le rin sü rü le rin
dert li ço ban dert li ço ban

2.

DAĞLAR

Söz ve Müzik: Saip EGÜZ

♩ = 96

Solo

Piyano

Dağ - lar dağ - lar

5

oy — dağ lar ar — dın da —

BİTİRMEK İÇİN (SON BİR ÖLÇÜ YERİNE)

9

yar — ağ lar

1. 2.

lar

rall......*p*

Dağlar dağlar oy dağlar
Ardında yar ağlarYol ver bana oy dağlar
Ardında yar ağlar

BEBEK

Yöresi: Bayburt

Piyano Düzenleme: Saip EGÜZ

Solo

Piyano

mf *p*

de ley le di yak tı yık yı kül ey le di Her ka pı ya
 şı ği çam dan su sı zı yor yuf ka dam dan Kur tu lur mu
 ni del ey ler ya kar yü re yin kül ey ler Hem ır gat hem
 ta şa ma dim ka der da ğın a şa ma dim Ge lin ol dum

4

8

kul ey le di Nen ni nen ni nen ni nen ni
 ge lin gam dan
 de kül ey ler
 ya şa ma dim

8

mp *p*

11

1. 2.
 nen ni nen ni nen ni be bek oy OY

11

mf

YENİCE YOLLARI

Yöresi: Adana

Piyano Düzenleme: Saip EGÜZ

Solo

Piyano

Ye ni ce yol
Yi ği din sev
Kır mı zı gül

5 la ri bü kü lür gi der
di ği gü zel o lür gi der
ol san har o la maz sa sin

9 der 2. Zü lür ak ger na dö
sa sin Öm rü de ar ka sin dan
sin Sen de be nim gi bi

13 dö kü lür gi 1. der der
yar kü bu la maz sin sin 2.

ÇAMDAN SAKIZ AKIYOR

Yöresi: Kahramanmaraş/Elbistan

Gitar Düzenleme: Murat AYDOĞAN

Solo

Klasik Gitar

5

5

9

9

13

13

Çam dan sa kız a kı yor Çam dan sa kız a kı yor
Da ma bul gur se rer ler da ma bul gur se rer ler

Kız ni şan lın ba kı yor Oy nen ni nen ni nen ni
Çık ma şon bo yun gö rür ler Oy nen ni nen ni nen ni

17

Es ki de ni şan lın gel miş Es ki de ni şan lın gel miş
Sa çın ib şan ri şin te li Sa çın ib şan ri şin te li

21

Bur cu bur cu ko ku yor Oy nen ni nen ni
Han çe re bağ ö rer ler Oy nen ni nen ni

25

O ya na da dön der sar be ni Bu ya na da dön der sar be ni

29

Sağ ya nım da ya rem var Sol ya na dön der be ni

UZUN İNCE BİR YOLDAYIM

Yöresi: Sivas/Şarkışla

Beste: Aşık Veysel ŞATIROĞLU

Gitar Düzenleme: Murat AYDOĞAN

Solo

Klasik Gitar

4

7

U zun in ce
Gi di yo rum

10

1.

bir yol da yım
gün düz ge ce

13 2.

Bil mi yo rum ne hal de yim

16

gi di yo rum gn düz ge ce gn düz ge ce

19

gn düz ge ce gn düz ge ce

21 1. 2.

hey hey

UZUN İNCE BİR YOLDAYIM

Yöresi: Sivas/Şarkışla

Beste: Aşık Veysel ŞATIROĞLU

Piyano Düzenleme: Osman YAMAN

Solo

Piyano

$\text{♩} = 110$

4

U zun in ce bir yol da yım
Dün ya ya get di ğim an da

9

Lea * Lea *

Gi di yo rum gün düz ge ce
Yü rü düm ay ni za man da

13

Lea * Lea *

Bil mi yo rum ne hal da yım
ki ka pi li bir han da

Lea *

17

Gi di — yo rum gün düz ge ce — gün düz — ge ce gün düz — ge ce —
 Gi di — yo rum gün düz ge ce — gün düz — ge ce gün düz — ge ce —

21

gün düz — ge ce — hey hey Bil mi yo rum
 gün düz — ge ce — hey i ki ka pı

24

ne hal — da da Gi di — yo rum gün düz ge ce — gün düz — ge ce —
 li bir han da Gi di — yo rum gün düz ge ce — gün düz — ge ce —

28

gün düz — ge ce gün düz — ge ce hey hey
 gün düz — ge ce gün düz — ge ce hey

DUT AĞACI

Yöresi: Erzincan

Gitar Düzenleme: Murat AYDOĞAN

Solo

Klasik Gitar

5

5

9

9

13

13

17

17

Dut a ğa cı bo yun ca

Dut ye me dim do yun ca

ya ri hel vet te gör düm

21

da niş ma dım do yun ca ay can ay can

25

ya ri hel vet te gör düm

29

da niş ma dım do yun ca

33

Me nim ba lam ki me ney ler

37

kör pe ba lam ki me ney ler

41 me nim ba lam ay ba lam ay

41

45 kör pe ba lam ay ba lam

45

Kızıl Üzüh Lahladı
 Verdım Anam Sahladı
 Anama Kurban Olum
 Meni Tez Adahladı

Menim Balam Kime Neyler
 Körpe Balam Kime Neyler
 Menim Balam Ay Balam
 Körpe Balam Ay Balam

Gedirdim Yavaş Yavaş
 Ayağıma Değdi Taş
 Senden Mene Yar Olmaz
 Gel Olah Bacı Gardaş

Menim Balam Kime Neyler
 Körpe Balam Kime Neyler
 Menim Balam Ay Balam
 Körpe Balam Ay Balam

AH BİR ATEŞ VER

Yöresi: İzmir

Piyano Düzenleme: Saip EGÜZ

Piyano

mf

First system of piano introduction, measures 1-8. Treble clef with chords, bass clef with eighth-note accompaniment.

f

Second system of piano introduction, measures 9-16. Treble clef with chords, bass clef with eighth-note accompaniment.

3

Ah bir a taş ver ci ga ra mı ya ka yım
Vur a ta şı ga vur si nem ko yan sın

Third system, vocal entry. Treble clef with melody, bass clef with accompaniment.

4

Ah bir a taş ver ci ga ra mı ya ka yım
Vur a ta şı ga vur si nem ko yan sın

Fourth system, vocal entry. Treble clef with melody, bass clef with accompaniment.

2

AH BİR ATEŞ VER

5 *mf* *mp*

U zun o lur ge mi le rin di re ği
Ar ka daş lar uy ku lar dan u yan sın

6

U zun o lur ge mi le rin di re ği
Ar ka daş lar uy ku lar dan u yan sın

6 *rit.....*

7 *mf*

Ah ça tal o lur e fe le rin yü re ği
Vur a ta şı ga vur si nem ko yan sın

7 *a tempo*

AH BİR ATEŞ VER

3

mf

8 1.

Ah ça tal o lur e fe le rin yü re ği

9 2.

Ah ça tal o lur e fe le rin yü re ği
Vur a ta şı ga vur si nem ko yan sin

10

10

AMAN AVCI

Yöresi: Iğdır

Piyano Düzenleme: Saip EGÜZ

Solo

Piyano

6

6

rit.

11

A Bir man av ci vur ma be ni
Bir taş at tim çay ya düş ni
Şu dağ lar da ceylan ge zer

11

a tempo

15

Ben bu da ğın ay ba lam ma ra lı yam
Çay dan bir çift ay ba lam tur na uç tu
Tır nak la rın ay ba lam taş lar e zer

15

19

A Bir man av ci vur ma be ni
Şu taş at tım çay ya düş tū
dağ lar da ce lan ge zer

23

ben bu da ğın ay ba lam ma ra li yam
çay dan bir çift ay ba lam tur na uç tu
tır nak la rın ay ba lam taş lar e zer

27

Hem me ra li hem ya ra li
Be nim gön lüm sa na düş tū
Ben o ya re ney le mi şem

31

Av cı vur — muş ay — ba lam — ya ra — lı — yam —
 Se nin gön — lün ay — ba lam — ki me — düş — tü —
 O yar ben — den ay — ba lam — ke nar — ge — zer —

37

rit.

35

Hem ma ra — lı — hem ya ra — lı —
 Be nim gön — lüm — sa na düş — tü —
 Ben o ya — re — ney le mi ş — şem —

35

a tempo

39

Av cı vu — muş ay — ba lam — ya ra — lı — yam —
 Se nin gön — lün ay — ba lam — ki me — düş — tü —
 O yar ben — den ay — ba lam — ke nar — ge — zer —

39

KARADIR KAŞLARIN

Yöresi: Zonguldak

Piyano Düzenleme: Saip EGÜZ

Solo

Piyano

$\text{♩} = 152$ $\frac{2}{4}$

mf *p*

f *mp*

6

12

17

Ka ra dir kaş la rın fer man yaz dir rır
U zak la ra git tim ge li rim di ye

27

aş kın be ni di yar di yar gez di rir
kal bi mi sak la dım ve ri rim di ye

25

Ka ra dir kaş la rın fer ma yaz di rır
U zak la ra git tim ge li rim di ye

29

aş kın be ni di yar di yar gez di rir
Kal bi mi sak la dım ve ri rim di ye

33

Lok man he kim gel se ya ram az di rır
Or man lar dan a şa ğı a şar ği de rim
Hiç ak li ma gel ö lü rüm di ye
Or man lar dan a şa .ğı a şar ği de rim

37

ya ra mı sar ma ya yar ken di gel sin
 Naz lı ya ri kay bet tim ağ lar ge ze rim
 ö lüm ver Al la him ay rı lık ver me
 Naz lı ya ri kay bet tim ağ lar ge ze rim

41

Lok man he kim gel se ya ram az dı rır ya ra mı sar
 Or man la rın güm bür . tü sü ba şı ma vu rur Naz lı ya rin
 Hiç ak lı ma gel mez ö lü rüm di ye O lüm ver al
 Or man la rın güm bür . tü sü ba şı ma vu rur Naz lı ya rin

46

ma ya yar ken di gel sin sin
 ha ha li kar şım da du rur rur
 la him Ay rı lık ver me me
 ha ya li kar şım da du rur rur

Bitirmelik

KARYOLAMIN DEMİRİ

Yöresi: Çanakkale

Gitar Düzenleme: Murat AYDOĞAN

Solo

Klasik Gitar

2

3

4

Of Kar yo la mın de mi ri

4

Yan dım Ay şem o yar be nim de ğil mi

5

Yan dım Ay şem o yar be nim de ğil mi

6

Of O yar be nim ol maz sa

7

Yan dım Ay şem öl dü rü rüm ken di mi

8

Yan dım Ay şem öl dü rü rüm ken di mi

BÜLBÜLÜM ALTIN KAFESTE

Yöresi: Rumeli

Piyano Düzenleme: Erdal TUĞCULAR

Piyano

The piano introduction consists of two staves. The right hand plays a melodic line with eighth and sixteenth notes, while the left hand provides a harmonic accompaniment with chords and moving lines. The piece is in 9/8 time and B-flat major. A dynamic marking of *ff* (fortissimo) is present in the second measure.

4

Bül bü lüm al tın ka fes te bül bü lüm al
Bül bül le ri har ađ la tır bül bül le ri

This system contains the first line of the song. The vocal line is written on a single staff with lyrics underneath. The piano accompaniment is on two staves. The lyrics are: "Bül bü lüm al tın ka fes te bül bü lüm al / Bül bül le ri har ađ la tır bül bül le ri". The piano accompaniment features a rhythmic pattern of eighth and sixteenth notes in the right hand and chords in the left hand.

8

tın ka fes te ö ter a hes te
har ađ la tır a şık la rı yar ađ la tır

This system contains the second line of the song. The vocal line is written on a single staff with lyrics underneath. The piano accompaniment is on two staves. The lyrics are: "tın ka fes te ö ter a hes te / har ađ la tır a şık la rı yar ađ la tır". The piano accompaniment continues with a similar rhythmic pattern to the first system.

2
11

ö ter a hes te a hes te öt me bül bül
a şık la ri yar ağ la tır ben fe le ğe

14

ya rim has ta öt me bül bül ya rim has ta
le le mi şem ben fe le ğe ney le mi şem

17

ah ney le yim bu gön lü me has ret kal dım
be ni her ba har ağ la tır be ni her ba

20

sev — di ğđi me Ben sa na da ya na mam ya rim — ben sa na al da na — mam
har — ađ lā — tır Ben sa na da ya na mam ya rim — ben sa na al da na — mam

mf

23

ben sa na da ya na mam ya — rim — ben sa na al da na — mam
ben sa na da ya na mam ya — rim — ben sa na al da na — mam

mf

25

1. 2.

GEMİLER GİRESUNE

Yöresi: Karadeniz

Piyano Düzenleme: Erdal TUĞCULAR

Andante

Piyano

9

mf Ge mi ler Gi re su ne yar o — la yum se su ne
Ge mi le rin se re ni ta — ni — ma dim ge le ni

13

Ge mi le Gi re su ne yar o — la yum se su ne
Ge mi le rin se re ni ta — ni — ma dim ge le ni

17

f bir da ha ne vu re ra yı dı lar *mf* oy oy

a cep ne ve ye kor lar oy oy

20

oy oy ne fe sum ne fe su ne

oy oy sev dda lik tan ö le ni

23

bir da ha ne vu re ra yı dı lar oy oy

a cep ne ve ye kor lar oy oy

26

oy oy ne fe sum ne fe su ne

oy oy sev dda lik tan ö le ni

29

hey a man ge lin lin a man al di dağ la

32

rı du man doğ ru yü rü ah ge lin

35

ba yıl dim a man a man doğ ru yü rü ah ge lin

39

ba yıl dim a man a man man a man

DEĞDİ SAÇLARIMA BAHAR KÜLEĞİ

Beste: Bekirof

Piyano Düzenleme: Murat AYDOĞAN

Solo

Klasik Gitar

5

5

9

9

13

13

1.

2.

1.

Değ di saç la rı ma
 Na zen de sev gi lim
 Sen siz dağ dö şü ne
 Öt tü kum ru ki min

ba har kü le ğgi
 ya dı ma düş tü
 çık tım bu se her
 gül şe la ler ler

17 2.

ğ*ı* Her e rin bah tı
t*u* Ey ni ye yal gız
her
ler

21

na bir g*u* zel d*u* ŧer
san sor du la le ler

25

Sen de tek e me nim a di ma d*u* ŧ*u*n
K*o*y rel di diz gi nim ya di ma d*u* ŧ*u*n

29

Na zen de sev gi lim ya di ma d*u* ŧ*u*n
Na zen de sev gi lim ya di ma d*u* ŧ*u*n

YALGIZAM

Azeri Türkü

Söz: Resul RIZA

Müzik ve Piyano: Tofik GULİYEV

Solo

Piyano

mf *p*

5 Köy nüm se nin e si rin dir gal bim se nin
Dağ lar ba şı du man dir a man Al lah

8 dir yar gal bim se nin dir
yar ge ne du man dir

11 İn saf ey le hoş söz le me ni gel din dir yar
Ay rı lı ğın ö lüm den ne ne ya man dir

15
me ni gel— din— dir dir dir dir dir dir
me ne ya— man dir dir dir dir dir dir dir dir

Söy le ne dir bu e da lar

19
bu iş ve bu naz Ge der Ay gız

22
bu gö zel lik se ne de gal maz

25
Yal gı zam yal gız yal gı zam yal gız

29

gel me ni möh ne te o da sa lan ve fa

32

1. 2.

sız sız söy le ne dir

35

bu e da lar bu iş ve bu naz

38

ge der Ay gız bu gö zel lik se ne de gal maz

BEYAZ GIYME

Yöresi: Bolu

Piyano Düzenleme: Erdal TUĞCULAR

Solo

Piyano

p *mf*

3

3

f

5

f Be yaz giy me toz o — lur si yah giy me söz o —

5

mf

Leg. *Leg.*

7

lur Gel be ra— ber ge ze — lim

7

8va

9

mu ra di— miz tez o — lur sa li na da sa li na da gel ha di yav rum

9

8va

11

1. dön do laş yi ne ba na gel 2. dön do laş yi ne ba na gel

11

11

11

The image shows a musical score for a song. It consists of three systems of music. Each system has a vocal line (treble clef) and a piano accompaniment (grand staff). The first system starts at measure 7 and ends at measure 8. The second system starts at measure 9 and ends at measure 10. The third system starts at measure 11 and ends at measure 12. The lyrics are in Turkish. The piano accompaniment includes dynamic markings like 'Pia.' and '8va'. There are also repeat signs and first/second endings in the third system.

MAĞUSA LİMANI

Yöresi: Balkan

Gitar Düzenleme: Murat AYDOĞAN

Solo

Klasik Gitar

1. 2.

Ma ğu sa li

7

ma ni Li man dir li man a man a man

10

Be ni öl dü ren de yok tur din i

13

1. 2.

man man U yan A lim

16

u yan U yan maz ol dun

19

Ye di bı ak ya ra sın na Da yan maz ol

22

1. 2.

dun

Türk Sanat Müziği Eserleri

C. 25790.

Grosser, Ludwig, von Helten, C. Op. 4. Valse brillante. Fr. M. 1,30.

NAZENDE SEVGILIM

Bekirof

Piyano Düzenleme: Osman YAMAN

♩ = 144

Solo

Piyano

6 *Leg.* * *Simile Tre Corde*

6 Değ di saç la
Göz le rim yol rı da

12 ma ba har gül le Na
dir ku la gim ses ses ri ben zen
te te se

18 de sev gi lim ya dı ma düş tü
ni u nüt mam en son ne fes te

24

Se ve nin bah tı na bir gü
Ey cey lan ba kiş lim ey bo

24

30

zel dü şer Sen de tek sev gi lim ak li ma düş tün
yu bes te Gur bet te sev gi lim ak li ma düş tün

30

rit. *a tempo*

37

na zen de sev gi lim ya di ma düş tün
na zen de sev gi lim di ma düş tün

37

41

ya di ma düş tün
ya di ma düş tün

41

41

41

KIRMIZI GÜLÜN ALI VAR

Yöresi: Rumeli

Piyano Düzenleme: Metin ÜLKÜ

Piyano

Allegro

mf

4

7

10

Kir - mi - zi gü

13

lün a li var, a man a man!

16

Her gün ağ la sam ye ri var.

19

Bu gün be nim ef kâ rım

22

var a man, a man!

Ah! Bu gö nül

Tekrarında çalınacak.

25

ar zu e der se ni, se ni, yâr se

28

ni. ni (se)ni

fine

BANA BİR AŞK MASALINDAN

Söz ve Müzik: Erol SAYAN

Ba na bir aşk ma sa lın dan
Se ni sev mek di le ğim dan
Se ni sev dim di ye bil sem

şar kı lar söy le sar kı lar söy
her şe yim sen din her şe yim söy
ö lü rüm i nan ö lü rüm i

le (saz) le (saz) Kal bi min
din (saz) din (saz) Sen siz a lem
nan (saz) nan (saz) O gü zel

bah çe sin de gül le ri gör de
zin dan ol du sev gi lim na
göz le re bak sam e ri rim

gül le ri gör de (saz) de (saz)
dön yi ne ba na (saz) na (saz)
e ri rim bir an (saz) an (saz)

Marşlar

İLERİ MARŞI

Söz-Müzik: Faik CANSELEN

Marş Tempo

Yü rü bu yol şe ref za fer yo lu kar şın da bek li yor se

5 ni tan ye ri yü rü a tıl de vir ka ran lı ğı dur ma yü rü hay di

9 i le ri Yü rü bu yol şe ref za fer yo lu kar şın da bek li yor se

13 ni tan ye ri yü rü a tıl de vir ka ran lı ğı dur ma yü rü hay di

17 i le ri Var sın gel de sın sa na ye şil göl ge

21 li çam lar nin ni fi sil da yan de re ler şen— nağ me ler gü

25 len bir ba har Var sın gel de sın sa na ye şil göl ge li çam lar

30 nin ni fi sil da yan de re ler şen— nağ me ler gü len bir ba har Ha

34 yır sa kın yo lun da kal ma sen dağ lar yı kan gü cün le sars her ye ri A

38 ta di yor ça lış ö ğün gü ven dur ma yü rü hay di i le ri

Marş Tempo

İZİNDEYİZ MARŞI

Söz-Müzik: Faik CANSELEN

İ zin de yiz _____ yü ce A tam _____ se nin le gül dü bu gü zel va

tan il ke le rin ya şa ya cak şe ref sö zü dür sen bi ze i nan i zin de yiz _____ yü ce A

tam _____ se nin le gül dü bu gü zel va tan _____ il ke le rin _____ ya şa ya cak _____ şe ref sö

zü dür sen bi ze i nan _____ Mus ta fa Ke mal öz gür lük de mek en gü zel şar kı dır

du dak lar da yi ne ba şı mız da nö bet te yi ne kim de miş biz den u zak lar da

kim de miş biz den u zak lar da _____ Pa rıl da yan _____ gü neş gi

bi _____ a lev a lev yak tın gö nül le ri _____ sa na se lam _____ sev gi sa

na _____ bü tün ci han say dı bu mil le ti _____ Pa rıl da yan _____ gü neş gi bi _____ a lev a

lev yak tın gö nül le ri _____ sa na se lam _____ sev gi sa na _____ bü tün ci

han say dı bu mil le ti _____ Mus ta fa Ke mal öz gür lük de mek

en gü zel şar kı dır du dak lar _____ da yi ne ba şı mız da nö bet te yi ne

kim de miş biz den u zak lar da kim de miş biz den u zak lar da _____

İZMİR MARŞI

Piyano Düzenleme: Muammer SUN

Piyano

ppp

6

pp

Kapalı Ağızla₃

Espressivo e marcato

simile

poco a poco cresc....

pp

poco a poco cresc....

11

mf

15

mf

mf

mf

19

19

23

23

26

26

29

iz mirindağlarında çiçekler a çar iz mirin dağlarında

29

33

çi çek ler a çar Al tın gü neş or da sır ma lar sa çar

36

Al tın gü neş or da sır ma lar sa çar Bo zul muş düş man lar

39

yel gi bi ka çar Düşmanlar bozulmuş yel gi bi ka çar Ya şa Musta fa Ke

43

mal Pa şa ya şa Ya şa Mus ta fa Ke mal Pa şa ya şa

46

46

50

fff Pey gam ber ku ca ğı şe hit lerye ri Pey gam ber ku ca ğı şe hit lerye ri

50

fff

50

54

Ça lın dı bo ru lar hay di i le ri Ça lın dı bo ru lar

54

54

57

hay di i le ri Top lan dı ça dır lar kal ma yın ge ri

57

57

60

Top lan dı a dir lar kal ma yın ge ri Ya a Mus ta fa Ke

63

mal Pa a ya a Ya a Mus ta fa Ke mal Pa a ya a

66

Ya a Mus ta fa Ke mal Pa a ya a Ya a Mus ta fa Ke

69

mal Pa a ya a ya a

fff

fff

fff

Yabancı Eserler

O SOLE MIO

EDUARDO Dİ CAPUA

(Eduardo Di Kapua)

(1865-1917)

Solo

Piyano

5

10

mf Che bel la co sa na jur na tea so le

14

n'a ria se re na dop po 'na tem pe stā

18

pe' ll'a ria fre sca pa re gia 'na fe sta che bel la co sa 'na jur

24

na ta'e so le Ma n'a tu so le chiu bel lo ne,

30

o so le mi o sta nfron tea tel! o so

36

le'o so le mi o sta nfron tea tel! sta nfron tea tel!

NEL COR PIU NON MI CENTO

G. PAISIELLO
(G.PAYIZIELLO)
(1741-1816)

Andantino

Solo

Piyano

mf dolce

p Nel

f

p

mf

mf

cor piu non mi sen to bril lar la gio ven tu ca

gion del mio tor men to a mor sei col pa tu Mi

2
17

piz zi chi, mi stuz zi chi mi pun gi chi, mi mas ti chi, che

21

co sae que sto ahi me? pie ta pie ta, pie ta! a

25

mo re eun cer to che che di spe rar mi

28

fa

Arie

Langhetto

RINALDO

G.F.HANDEL

(G.F. Handel)

(1685 1759)

Solo

Piyano

9 CANTO

p

La scia ch'io pian ga la du ra sor te e che so

9

p

14

spi ri ta li ber ta e che so spi ri

14

19

f e che so spi ri la li ber ta *p* La scia ch'io pian ga

19

f *p*

25 *f*

la du ra sor te e che so³ spi ri la li ber ta

25 *mf*

31

31 *f* *p* **Fine**

39 *p*

Il duol in fran ga ques te ri tor te de' miei mar ti ri sol

39 *f* *p*

45 *f* *rit.* *a tempo* **D.S. al Fine**

per pie ta si de' miei mar ti ri sol per pie ta **D.S. al Fine**

45 *f* *rit.* *a tempo* **D.S. al Fine**

OMBRA MAI FU

(Opera Serse)

G.F.HANDEL
(G.F. Handel)
(1685 1759)

Largo

Solo

Piyano

mf

f

8

8

CANTO

p Om bra ma i fu

15

p

21

mf

21

di ve ge ta bi le ca raed a ma bi le so a ve piu om

mf

27

bra ma i fu di ve ge ta bi le ca raed a ma bi le

33

so a ve piu ca ra ed a ma bi le om bra ma i fu

39

di ve ge ta bi le ca raed a ma bi le so a ve piu

45

so a ve piu

rit.

E. DE CURTIS

(E. Dö Körtis)

(1875-1927)

Andantino

TORNA A SORRIENTO

Solo

Piyano

6 CANTO

mf Vi de'o ma re qu ante

11 *rit.* *a tempo*

bel lo spi ra tan tu sen ti men te com me tua chi ti en men te

11 *a tempo*

col canto

16

ca sce ta to faie sun na. Gur da quar chis tu ciar di no sien te sie ste sciu rea

16

2

21

ran ce nu pra fum oac cus si fi no din t'o co re se ne va_____

26

e tu di cei par to'ad di o Tal lun ta ne da stu co re *f* da sta ter ra del lam

26

col canto *f*

31

mo re tie ne'o core e nun tur na *mf* ma nun me las sa nun dar me stu tur

31

mf

37

mien to Tor na sur rien to fam me cam pa! 1. 2. pa!

37

GIA IL SOLE DAL GANGE

A. SCARLATTI

(A. Sıkarlatti)

(1660-1725)

Allegro guisto

Solo

Piyano

5

e brillante

mf 1. Gıail so le dal Gan ge, gıail
2. Col rag gio do ra to, col

tr

leggiro

10

so le dal Gan ge piu chia ro, piu chia ro sfa vil la, piu
rag gio do ra to in gem ma, in gem mao sfa gni ste lo, in

15

rit. *tr*

chia ro sfa vil lai. piu chia ro, iu chia ro sfa vil
gem mao sfa gni ste lo, in gem ma, in gem mao gni ste

20 *a tempo*

la lo E ter geo gni stil la del l'al ba che
 lo E ter gli astri del cie lo del di pin ge nel

25 *a tempo*

pian ge to, *pp* del di l'al ba che nel pian pra ge, del di l'al ba che nel

30 *rit.* *a tempo* *e brillante*

pian ge to, del di l'al ba che nel *f* pian pra ge to

30 *a tempo*

35

Gia il so le dal Gan ge, gial so le dal Gan ge piu
 Col rag gio do ra to, col rag gio do ra to in

mp *leggiero*

40

chia ro piu chia ro sfa vil la, piu chia ro sfa vil lai. piu
gem ma, in gem mao sfa gni ste lo in gem mao sfa gni ste lo, in

45

chia ro piu chia ro sfa vil lai. piu
gem ma, in gem mao sfa gni ste lo.

rit. *tr* *a tempo*

f *a tempo*

50

tr *rit.*

Andante

NİNİ (Wiegenlied)

Bernh. FLIES
(Bernhart Filays)
(1796)

Solo

mf 1. Sessizce giriyu va na hay di u yukuş gi bi Ay söyler ninni sa
2. Ninnisiz u yumazsın sen ne çok ya ramazsın bir tür lü u yumaz

Piyano

p

7

na sen de ra hat ça u yu Gök ler de ki me lek ler
sin uy ku yu a ra maz sin Gök ler de ay so la cak

12

her ge ce se ni bek ler u yur san tez bü yür sün bi zi de gül dü rür
ya kin da gün do ğa cak u yu da bü yü ye sin zah met siz yü rü ye

17

rit. *1. a tempo* *2.*

sün u yu nin ni ni
sin u yu nin ni ni

17

rit. *a tempo*

SERENADE- Le Chant Du Cygne

Franz SCHUBERT
(Firanz Şubert)
(1797-1828)

Solo

Piyano

5

p Lei_ se fle hen mei ne Lie der durch die nacht zu
Hörst die Nach ti gal_ len schla der gen? ach sie fle_ en

8

dir, dich in_ den stil len
mit der Tö ne

12

Hain hernie der Lieb chenkom zu mir
süs senKla gen fle hen sie für mich

16

Flü sternd schlan ke Wip fel rau schen in des Mon des
 Sie ver stehn des Bu sens Seh nen ken nen Lie bes

16

20

licht, in des Mon des Licht, des Ver ra thers
 schmerz, ken nen Lie beschmerz, rüh ren mit den

20

24

feind lich Lau schen für chte, Hol de nicht, für chte, Hol de,
 Sil ber tö schen je des wie che Herz, je des wie che

24

28

nicht.
 herz.

28

mf

32

32 *mp*

36 2.

Lass auch dir die Brust be we gen Lieb chen hö re

36 *p cresc.*

40 *f* mich *f* Be bend harr ich dir ent-ge

40 *f*

44 *p* komm, be cke mich!

44 *p*

47 *f* Komm be glü cke mich be glü

47 *f* *dim.*

51 cke mich

51 *mp*

55 *p* *pp*

PROJE ÇALIŞMASI**Projenin Adı:** Repertuvar Çalışması**Amacı:** Seçilen eserleri türüne uygun şekilde seslendirebilme**Süre:** 40 dk.**Beklenen beceriler:** Araştırma, yazılı ve görsel kaynaklardan yararlanma**Araç gereçler:** Nota arşivi, piyano eşlikli türkü kitapları, görsel araçlar**Değerlendirme:** Puanlama anahtarı

Sevgili öğrenciler, halk türküleri, Türk sanat müziği eserleri, marşlar ve yabancı eserlerden herhangi birini seçip o eserin özelliklerini, bestecisini, bestelendiği zamanı araştırıp sınıf ortamında sunum yapmanız ve eserleri icra etmeniz beklenmektedir.

Çalışmanızı yaparken aşağıdaki adımları takip etmeniz size kolaylık sağlayacaktır.

1. Bu çalışma öncesinde nasıl bir araştırma yapmanız gerektiğine karar vermelisiniz.
2. Farklı kaynaklardan yararlanarak bilgilerinize ve örneklerinize çeşitlilik sağlayabilirsiniz.
3. Seçilen eserlere eşlik edebilecek bir enstrümana ihtiyaç duyabilirsiniz.
4. Seçilen eserlerin dışında başka eserlerin MP3, CD gibi dokümanları sunumda kullanabilirsiniz.

Ölçüt Kategorileri	Ölçütler	Puanlama
Araştırma	Kullanılan kaynaklar konu ile ilgiliydi.	20
Grup Çalışması	Grup üyeleri birbiriyle uyum içinde çalıştı.	30
Sunu	Sunum amacına uygun hazırlanmıştı. Sunum verilen sürede tamamlandı. Sunum dinleyenlerin ilgisini ve beğenisini kazanacak şekilde hazırlanmıştı.	50

REPERTUVAR DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

Ölçüt Kategorileri	Ölçütler	Puan Değeri
Fiziksel ve ruhsal rahatlık	Eser seslendirilmeden önce vücut rahatlığını sağlayabilme.	10
Ses ve nefes	Eser seslendirilmeden önce nefes egzersizleri ve ses açma alıştırmalarını yapabilme.	10
Doğru eser seçimi	Ses alanına göre eser seçimi yapabilme.	10
Tonlama ve vurgu	Eser seslendirilirken ses tekniğine uygun tonlama ve vurgu yapabilme.	10
Artikülasyon	Eser seslendirilirken sözleri doğru artiküle edebilme.	20
Entonasyon	Eser seslendirilirken notaları doğru verebilme.	20
Nüans	Eseri nüanslara uygun seslendirebilme.	10
Şarkı söylemede rahatlık	Eseri seslendirilirken rahat bir performans sergileyebilme.	10

